

Cami Sohbetleri

**Âyet Hadis
Dinî Bilgiler**

KASIM 2019

İSTANBUL MÜFTÜLÜĞÜ

Genel Koordinatör
Prof. Dr. Mehmet Emin MAŞALI
İstanbul Müftüsü

Yayın Yönetmeni
Musa BİLGİÇ
İstanbul Müftü Yardımcısı

YAZI HEYETİ

Vaiz Şule DÜNDAR (*Dini Bilgiler*)
Baş İmam Hatip Ömer CİHANGİR (*Ayetler ve Tefsirleri*)
İmam Hatip Dr. Mesut ÇAKIR (*Hadisler ve Şerhleri*)
İmam Hatip Emir Faysal ARVAS (*Dini Bilgiler*)

Tashih: Vaiz Dr. Nurhayat HARAL YALÇI

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

AYET-İ KERİME VE MEALİ

لِكَيْلَا تَأْسَوْا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ
وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ

“Kaybettiklerinize üzülmesiniz, size verdiklerimizle de şıarmayasınız diye böyle yapmıştık. Allah kendini beğenen, böbürlenene hiç kimseyi sevmez.”

Hadid 57/23.

“*Fehûr*” çok kibirlenen kimse demektir. “*Muhtâl*” kendisinde bir fazilet hayal ederek kibirlenen kimse demektir. Mümin kaçırdığı fırsatlara hayıflanarak veya Allah’ın kendisine imtihan için verdiği imkânların sarhoşluğuna kapılarak ömrünü tüketmemelidir. Hayatta imtihanın birer neticesi olan musibetler ve kaçırılan fırsatlar insanı ümitsizliğe, nimetler de gurur ve kibre sevk etmemelidir. Allah infakta cimrilik yapan ve malı ile kibirlenen kimseleri asla sevmez.

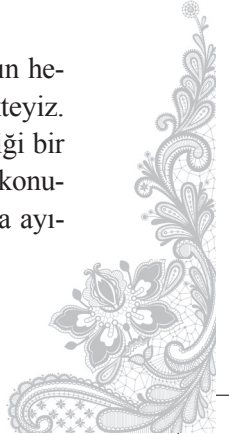
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ عَلَىٰ أَعْرَابِيٍّ يَعُودُهُ،
قَالَ: وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ عَلَىٰ
مَرِيضٍ يَعُودُهُ قَالَ: «لَا بَأْسَ، طَهُورٌ إِنْ شَاءَ اللَّهُ»

Resûlullah (a.s) hasta bir bedevîyi ziyaret etti. Her hastayı ziyaret ettiğinde yaptığı gibi ona da, “Geçmiş olsun, hastalığın günahlarına keffâret olur inşaallah” buyurdu.

Buhâri, Tevhit 31, Menâkıb 25, Merdâ 10, 14.

Hiz. Peygamber’in, köylü-şehirli, zengin-fakir ayırımı yapmaksızın her hastayı ziyarete gittiğinin bir misalini bu hadiste görmekteyiz. Hatta her ziyaret ettiği hastaya da söylemeyi alışkanlık haline getirdiği bir teselli ve dua cümlesini öğrenmekteyiz. Hiz. Peygamber hem ziyaret konusunda hem de hastalara söylediği sözler konusunda insanlar arasında ayırım yapmamıştır.

NE VARLIĞA SEVİNİRİM, NE YOKLUĞA YERİNİRİM

İçinde yaşadığımız kâinat Yüce Allah tarafından konulmuş bir nizam içinde hayatiyetini devam ettirmektedir. Bu deveranın dinimizdeki karşılığı “*Sünnetullah*”tır. Yaratılanlar bu devran içinde kendilerine düşen görevi yerine getirmektedir. İnsanoğlu aklî melekelerini kullanarak, yetenek ve bilgisi ile araştırma yaparak bu düzeni keşfeder.

Hayat serüveninde insanın karşılaştığı hadiselerin bir kısmı kendi iradesi dışında gelişir bir kısmına ise müdahil olur. Her ne kadar depremi durdurma, güneşi yönlendirme gücüne sahip değilse de insana, Allah Teâlâ tarafından, hayatını sürdürmek için çabalama, hayatını kolaylaştıracak faaliyetlerde bulunma gücü ve yeteneği verilmiştir.

İçinde bulunduğu nimetler de, başına gelen musibetler de insan için imtihan vesilesidir. Toprağın bereketini veren de toprağı işleme yeteneğini veren de Allah Teâlâ’dır. Bu fikre sahip olduğu zaman insanın hayatı anlam kazanır. Tavrı ve davranışlarıyla müspet bir kişiliğe sahip olur. Sahip olduklarını kendinden bilip, kimseye muhtaç olmadığı zehabına kapıldığında kazandıklarıyla sevinip kaybettikleriyle üzülecektir. Bu durum insanı, şımarma ve kibre kapılma gibi kötü ahlakın hasletlerine götürür. Ayrıca ilahi kudretin idrakinde olmayan kimselerin ruh sağlıkları, herhangi dünyevi bir kayıp ve başa gelen musibet karşısında olumsuz etkilenmektedir.

Mümin hayata imtihan nazarıyla bakar. Nimeti şükür, musibeti sabır için fırsat bilir. Kul olduğunun bilinciyle başına gelenin ilahi takdir olduğunu kabul eder. Şükürün ve sabrın Rabbi tarafından mükâfatlandırılacağını umduğundan musibetin ruh sağlığını bozmasına imkân vermez. Zira metanetle karşılandığında bu dünyadaki kayıp, ahiret için bir kazanca dönüşür. Müminin sevinci de hüznü de mükâfattır. Münkirin sevinci de hüznü de hüsrandır. Hayata Yunusça bakmak lazım:

Ne varlığa sevinirim, ne yokluğa yerinirim.

Aşkın ile avunurum; bana seni gerek seni.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَقُلْ رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ

“De ki: “Rabbim! Şeytanların vesvese ve tahriklerinden sana sığınırım.”

Müminun 23/97.

“Hümeze”, “başkalarını arkadan çekiştirip kötülemeyi huy edinen kimse” anlamındadır. Ayette geçen “Hemezât” ise “kıskırtmalar, şiddetli tahrikler ve vesveseler” anlamındadır. Bu hâl insanın kontrolünü kaybetmesine sebep olan “öfke krizi” olarak açıklanmıştır (Kurtubî, XII, 155). Ayette insanı arkasından çekiştirenlerin şerrinden Allah’a sığınmanın öneme vurgu yapılmıştır.

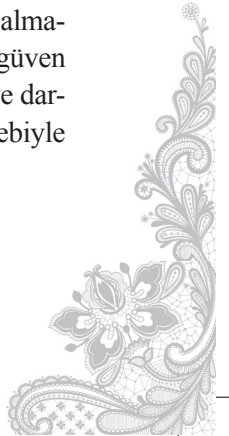
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا خَافَ قَوْمًا، قَالَ: اللَّهُمَّ إِنَّا نَجْعَلُكَ فِي نُحُورِهِمْ، وَنَعُوذُ بِكَ مِنْ شُرُورِهِمْ.

Resûlullah (a.s) bir topluluktan endişe duyduğu zaman şöyle dua ederdi: “Allahümme innâ nec’alüke fî nühûrihim ve ne’üzü bike min şürûrihim: Allah’ım! Senin korumamı onlara karşı siper ediniyoruz. Onların şerlerinden sana sığınıyoruz.”

Ebü Dâvud, Vitir 30.

Peygamber Efendimiz çeşitli zaman ve mekânlarda, o günün şartlarına uygun çeşitli dualar yapmıştır. Dua, kulun elinden geldiğince tedbir almasına ve gerekli hazırlıkları yapmasına mani değildir. Allah’a tam bir güven ve sarsılmaz bir iman içinde dua edilmelidir. Zorluk, güçlük, sıkıntı ve darlık zamanlarında dua etmek daha faziletlidir. Bir beşer olmaları hasebiyle peygamberlerin de korku ve endişe duymaları doğaldır.

TEMKİNLİ DAVRANMAK

Müslümanın her işi, her hâli ve her anı Allah ileler. Hayatında yer bulan tüm eylemler, ameller müslümanlığından bağımsız gerçekleşmez. Düşünüşü, duyusu, hissedışı, yakarışının tamamı Rabbine yönelişi ihtiva eder. Bu haliyle bir müslümanın hayatı duayla sarılmıştır denebilir. Kişi bu psikolojiyi şuurulu bir şekilde yaşatırsa kendisini emniyette ve Allah'ın koruması altında hisseder. Hayatını buna göre sürdürür. İnsan her ne kadar güç kuvvet, mal mülk sahibi de olsa, Allah'ın desteği ve yardımı olmaksızın işlerine yön veremez. Allah'ın yardımı ve desteği olmadan yaşanan olumsuzlukların kederinden, korkusundan kendimizi sıyıramayız. İnsanın insan ve cin şeytanlardan düşmanları vardır. Görünür görünmez birçok olumsuz etkiye açıktır. Düşmanlarının hazırladığı pek çok hile ve tuzaklar vardır. İnsan bunların her birini hissedip ona göre tedbir almaya güç yetiremeyebilir. Fakat yardımcı Allah olan bir kimse Allah'ın izni ve yardımıyla bu hile ve tuzaklardan kurtulur. Müslümanın hayatındaki yegâne düstur, herhangi bir keder, sıkıntı, kasvet anında yahut da düşman istilasında ya da doğal afetlerde bütün maddi sebeplere sarılıp gerekli hazırlıkları yapmak, tedbirleri almak ve bu yönde elden geldiğince gayret gösterip en küçük bir ihmale yer vermemek olmalıdır. Sonrasında ise gönülden, tam bir inanç ve samimi bir niyetle Rabbimizin yardım ve desteğini talep etmek gerekir. Dua ve niyaz, ilahi merciden yardım beklemek en az maddi tedbirler kadar önemli olup, kişinin hayat direncini arttıran olası sıkıntılarda sarsılmadan ayakta kalabilmesini sağlayan manevi bir güçtür.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَمَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ
وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ
أَهْلُهَا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ نَصِيرًا

“Size ne oldu da Allah yolunda ve ‘Rabbimiz, bizi halkı zalim olan bu şehirden çıkar, bize tarafından bir sahip gönder, bize katından bir yardımcı yolla!’ diyen çaresiz erkekler, kadınlar ve çocuklar uğrunda savaşıyorsunuz?”

Nisa 4/75.

Ayetin Mekke’de müşriklerin zulmü altında ezilen, hicret edememiş müslümanlar hakkında indiği nakledilmektedir. Ayette geçen *mustazafl*/ezilmiş, zulme uğramış kimselerden maksat hicret edememiş, hicret sonrası Mekke’de müşriklerin baskısı altında kalan zayıf müslümanlardır. Ayet Medineli müminleri cihada teşvik etmektedir. Halkı zalim olan şehirden maksat şirkin merkezi Mekke’dir. Zalimler ise Mekke müşriklerinin ileri gelenleridir. (Ayrıca bk. Nisa 4/97-99)

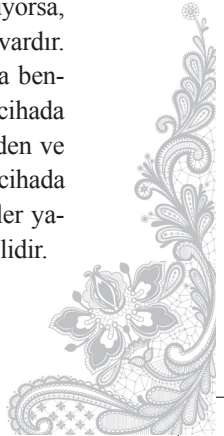
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

مَنْ مَاتَ وَلَمْ يَغْزُ وَلَمْ يُحَدِّثْ بِهِ نَفْسَهُ، مَاتَ
عَلَى شُعْبَةٍ مِنْ نِفَاقٍ

“Kim gazâ etmeden ve gönlünde gazâ etme arzusu taşımadan vefat ederse, bir tür nifak üzere ölür.”

Müslim, İmâre 158.

İnsanın gücü ve kudreti varsa ve cihat için kendisine de ihtiyaç duyuluyorsa, hangi zaman ve mekân olursa olsun Allah yolunda cihada katılma zarureti vardır. Mazeretsiz olarak cihada katılmayan kimse cihattan geri kalan münafıklara benzer. Zira cihadı terk etmek, münafıklığın bir göstergesidir. Allah yolunda cihada katılma imkânı bulamayan bir kimse, cihat niyeti üzere olmalı yani kalbinden ve gönlünden samimiyetle, “keşke gazi olabilseydim” veya “Allah yolunda bir cihada katılabilseydim” temennisinde bulunmalıdır. Ya da cihat için planlar, projeler yaparak veya araç ve gereçler hazırlayarak bu niyet üzere olduğunu göstermelidir.

CİHAD

Arapçada “güç ve gayret sarf etmek, bir işi başarmak için elinden gelen bütün imkânları kullanmak” manasındaki cehd kökünden türeyen cihad, İslamî literatürde “dinî emirleri öğrenip ona göre yaşamak ve başkalarına öğretmek, iyiliği emredip kötülükten sakındırmaya çalışmak, İslam’ı tebliğ, nefse ve dış düşmanlara karşı mücadele vermek” anlamlarına gelir. Fıkıh terimi olarak cihad, müslüman olmayanlarla savaş anlamında, tasavvuf terimi olarak ise nefs-i emmareyi yenme çabası için kullanılmıştır. (DİA, Cihad)

Cihad edene mücahit denir. Kur’an-ı Kerim’de cihad kelimesinin türevleri yer almaktadır. Bu ifadenin geçtiği ayetlerin bazılarında doğrudan Allah yolunda savaş kastedilmekte, bir kısmında ise Allah rızası için gayret göstermek manasında genel bir anlam kastedilmektedir.

Cihad konusu ile alakalı pek çok hadis-i şerif nakledilmiştir. Cihad ile ilgili rivayetler hadis kitaplarında müstakil başlık altında toplanmıştır. Bu hadisler incelendiğinde cihadın savaş kavramının dışında, kişinin kendi nefsiyle mücadelesi, diliyle mücadelesi, malı ile mücadelesi ve tavrı ile mücadelesini de kapsayan geniş bir anlam yelpazesine sahip olduğu görülür.

Bu konuda rivayet edilen hadis-i şeriflerden birinde Peygamberimizin şöyle buyurduğu nakledilir: “*Müşriklere karşı mallarınız, nefisleriniz ve dillerinizle cihad edin*” (Ebû Dâvud, Cihad 17)

Cihadın fazileti ayet ve hadislerle sabittir. Cihad, İslam’a ve insanlığa hizmet etmenin, adaleti tesis etmenin bir aracı ve Allah rızasının kazanmanın en başta gelen amellerdendir. Ancak günümüz İslam coğrafyasında cihad adı altında gösterilen mücadele İslam’ın hedeflerine hizmet etmekten uzaktır. Zira plan ve donanımları dünyanın egemen güçleri tarafından belirlenmektedir. Müslümanların hem canları hem de zenginlik kaynakları bu yolla heba olmaktadır. İslam beldeleri, içinde güvenle yaşama niteliklerini kaybetmektedir.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ
أَعْظَمَ دَرَجَةً عِنْدَ اللَّهِ وَأَوْلَيْكَ هُمْ الْفَائِزُونَ

“İnanan, hicret eden, Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihad edenlerin Allah katındaki mertebeleri pek büyüktür. Muradına erecek olanlar da onlardır.”

Tevbe 9/20.

Bu ayetler müslümanlar arasında çıkan bir tartışmada, hacılara su verme hizmetini üstlenen ve Mescid-i Harâm’ın onarım ve bakımı ile meşgul olan müşriklerin de müminler gibi sevap alıp alamayacaklarının konuşulması ve durumun Resûlullah’a sorulması üzerine inmiştir. (Taberî, X, 94-97). Nüzul sebebi özel olsa da ayetlerin ifadesi mutlak ve hedefi geneldir. Kurtuluşun ve mükâfatın yolu iman, hicret ve cihad ile mümkündür.

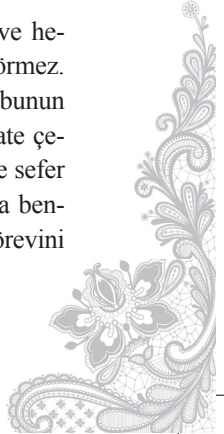
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

أَنَّ رَجُلًا قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، ائْذَنْ لِي فِي السِّيَاحَةِ،
قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ سِيَاحَةَ أُمَّتِي
الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ تَعَالَى»

Bir adam “Yâ Resûlallah! Seyahate çıkmam için bana izin ver” dedi. Bunun üzerine Efendimiz (a.s): “Şüphesiz ki ümmetimin seyahati Allah Teâlâ yolunda cihada çıkmaktır” buyurdu.

Ebü Dâvud, Cihad 6.

İslam dini, meşru olan seyahatleri câiz görür ve teşvik eder. Gayesiz ve hedefsiz gezintileri hoş karşılamaz, günah işlemeye vesile olanları ise câiz görmez. Nefse eziyet ve toplumdaki kaçış anlamındaki seyahatler câiz olmadığı gibi, bunun aksine gücü ve kudreti yeterli olduğu halde cihattan uzak durma ve istirahat çelme gayesi taşıyan seyahatler de câiz değildir. Seyahat, vatandan ayrılış ve sefer gibi manevi ve maddi zorlukları bünyesinde taşıdığı için bir bakıma cihada benzer. Seyahate çıkan bir müslüman, gittiği yerde insanlara İslam’ı tebliğ görevini yerine getirdiği için bir nevi cihat yapmış olur.

SEYAHAT ETMEK

İmam Gazâli (ö. 505/1111), seyahatin önemi hakkında şunları der. “Seyahat iki kısımdır:

I-Bedensel seyahat: İnsanın bedeniyle memleketinden ve vatanından değişik yerlere gitmesidir.

II-Düşünsel seyahat: Düşüncenin aşâğuların en aşâğısından yücelikler âlemine yükselmesidir. Bu seyahat çeşidi seyahatlerin en şerefliisidir. Allah Teâlâ, “İleride biz onlara hem ufuklarda (kendilerinin bulunduğu Harrem sınırlarının dışında), hem kendi nefislerinde delillerimizi öyle göstereceğiz ki, sonunda onun gerçek olduğu kendilerine açıkça belli olacak. Rabbinin her şeye şahit olması kâfi değil mi?” (*Fussilet 41/53*) “Yeryüzünde inanç sahipleri için birçok ibretler vardır; kendinizde de hâlâ görmeyecek misiniz?” (*Zariyat /20, 21*) ayetleri ile insanları düşünsel seyahate davet ederken, bu seyahatten ders almayanları da “şüphesiz sizler (yolculuklarınız sırasında) sabah akşam onların harap olmuş yurtlarına uğrayıp duruyorsunuz. Hâlâ akıl edip düşünmez misiniz?” (*Saffat 37/137-138*) “Bununla beraber göklerde, yerde nice deliller vardır ki, yüz yüze gelirler de onlardan yüzlerini çevirerek geçerler. “ (*Yusuf 12/105*) ayetleriyle kınamaktadır. Düşünsel seyahate çıkan, genişliği gökler ve yer kadar olan cennette seyretmektedir. Bu seyahat, iniş ve konaklama yerlerinin daralmadığı, izdiham ve kalabalığın zarar vermediği bir seyahat çeşididir.”

Razi (ö. 606/1209) benzer ifadelerle seyahatin insanın bedensel ve düşünsel olarak kişilik kazanmasında büyük etkisi olduğunu zira insanın bu sayede birçok zorlukla karşılaştığını ve bu zorlukların onda sabır melekelerini geliştirdiğini ifade eder. Öte yandan kişinin bu sabrı sayesinde erdemli insanlarla bir araya geldiğinden herkesin ilim ve deneyiminden yararlandığından, kendi eksikliklerini tamamladığından bahseder.

Hem bedensel hem düşünsel olsun seyahat eden kişi deneyimlerinin dışında birçok karşılaşma yaşar. Bu karşılaşma kişiye kendi nefsinin kusurlarını görme, tefekkür etme, Rabbinin yüceliğini zikretme imkânı verir.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ
اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ

**“Sizle savaşanlarla siz de Allah yolunda savaşın, fakat aşırılığa sapmayın.
Allah aşırılığa sapanları sevmez.”**

Bakara 2/190.

Hudeybiye umresinin kaza edilmesi sırasında müslümanlar Harem’de veya haram ayda kendilerine bir saldırı olursa karşılık vermenin haram olmasından dolayı savunmasız kalacaklarından korktular. Bu ayetin bu münasebetle nazil olduğu rivayet edilmektedir. “Allah yolunda savaşmak” deyimini, “Allah’ın ismini yüceltmek ve O’nun dinini güçlendirmek için cihad etmek” anlamına gelir (*Zemahşeri, I, 118*). Bu ayette cihada izin verilmiştir. Fakat “Aşırılığa sapmayın; Allah aşırılığa sapanları sevmez” mealindeki bölümü hem haksız saldırıyı hem de başlanmış bir savaşta aşırı gitmeyi, gereksiz kan dökmeyi yasaklamış ve sadece fiilen savaşa katılanların ve savaşmayı sürdürenlerin savaşta öldürülebileceği anlatılmak istenmiştir (*Taberî, II, 190*).

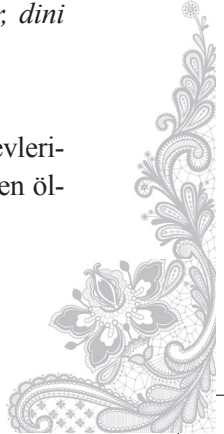
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

مَنْ قُتِلَ دُونَ مَالِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ، وَمَنْ قُتِلَ دُونَ دَمِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ،
وَمَنْ قُتِلَ دُونَ دِينِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ، وَمَنْ قُتِلَ دُونَ أَهْلِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ

“Malı uğrunda öldürülen şehittir, kanı uğrunda öldürülen şehittir, dini uğrunda öldürülen şehittir, ailesi uğrunda öldürülen şehittir.”

Ebû Dâvud, Sünnet 29; Tirmizî, Diyât 21.

Malı, canı, dini, ırz ve namusu koruyup müdafaa etmek asli görevlerimizin başında gelir. Malımı, canımı, din ve namusunu müdafaa ederken öldürülen kimse Allah katında şehitlik mertebesine ulaşır.

DEĞERLER ÜGRUNDA MÜCADELE ETMEK KUTSALDIR

Hız. Âdem'den (a.s) Peygamberimize (a.s) kadar gelen peygamberlerin insanlığa ilettiği mesajlar arasında "makasıd-ı diniyye" olarak anılan beş temel esas vardır. Bunlar korunması hedeflenen insanî değerlerdir. İnsana verilen değeri ortaya koyan ve insanın varlığına anlam katan bu esaslar şunlardır:

Canı korumak: İnsan hayatı kutsaldır. Her insan hayatını korumakla sorumludur. Hayatı tehlikeye girdiğinde her türlü tedbiri alma hakkına sahiptir. Sebepsiz yere insan hayatını tehdit etmek büyük bir suçtur.

Malı korumak: İnsan kendi mülkiyetinde olan ve emek vererek elde ettiği varlığını korumak hakkına sahiptir. Başkasının malına zarar verme kastı taşıyan her türlü davranış yasaktır. Bu nedenle hırsızlık, gasp, hile ile başkasına ait olan malı zimmete geçirme gibi davranışlar cezayı gerektiren suçlardır.

Dini korumak: Allah Teâlâ yaratmış olduğu kullarının kendisine iman etmesini murat etmektedir. İman bir gönül faaliyetidir. Bu nedenle Rab-bimiz hakikati beyan ettikten sonra: "Dinde zorlama yoktur" (Bakara 2/256) emriyle tercihi insanoğluna bırakmıştır. İmanın mükâfatı ve inkârın akıbetini bildirmiştir.

Aklı korumak: Akıl Allah'ın bahşettiği önemli nimetlerdendir. Allah aklın korunması için gerekli önlemleri almayı emretmiştir. Bu nedenle sağlıklı düşünmeyi ve doğru muhakemeyi ortadan kaldıracak uyuşturucu ve sarhoş edici maddeleri yasaklamıştır.

Nesli korumak: Aile insanın en değerli varlığıdır. Aile anne, baba ve evlattan oluşan toplumun en küçük fakat en önemli yapısıdır. Onların iyi bir hayat sürmeleri için gösterilen her türlü çaba, huzurunu sağlayacak her türlü gayret ibadet değeriinde hayırlı amellerdendir.

İnsan doğuştan getirdiği bu temel değerler uğruna mücadele eder. Dinimiz bu değerlere yönelik tehdit ve tehlikeleri bertaraf etmeyi ibadet çerçevesi içinde değerlendirmiştir.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ

“Ey iman edenler! Sabrederek ve namaz kılarak Allah’tan yardım isteyin. Çünkü Allah sabredenlerle beraberdir.”

Bakara 2/153.

Ayetin Bedir şehitleri hakkında nâzil olduğu rivayet edilmektedir. Sabır ve namaz müslümanı dirençli kılar. Ayette hangi konuda sabırlı olmak gerektiği belirtilmemiştir. Bu sebeple düşmanla savaşmak, ibadetleri yerine getirmek, haramlardan kaçınmak, her türlü düşmanca hareketlere karşı direnmek, musibet ve acılara katlanmak gibi dayanıklılığı gerektiren her durumda sabretmek bu buyruğun kapsamına girer.

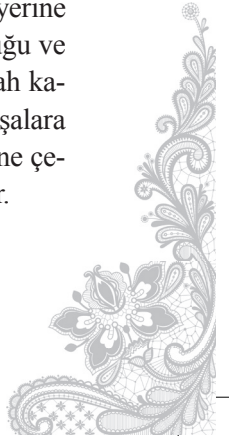
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

الْعِبَادَةُ فِي الْهَرْجِ كَهَجْرَةِ إِلَيَّ

“Ortalık kargaşa içindeyken ibadet etmek, bana hicret etmek gibidir.”

Müslim, Fiten 130.

Kargaşa ve fitne zamanında ibadet etmenin faziletli ve ayrıcalıklı olmasının sebebi, böyle anlarda insanların pek çoğunun fitneye karışarak Allah’a ibadetten ve kulluk vazifelerini gerektiği gibi yerine getirmekten mahrum kalacağı içindir. Mekke’den Medine’ye hicret eden sahabe, büyük fedakârlık göstererek, mallarını mülklerini, evlerini barklarını, bütün yakınlarını orada bırakıp sadece Allah’a daha iyi ibadet edebilmek, dinlerinin gereğini yerine getirmek ve Resûl-i Ekrem’e bağlılıklarını göstermek için bu yolculuğu ve vatanlarını terk etmeyi göze almışlardı. Onlar bu davranışlarıyla Allah katında çok büyük ecir ve sevap kazandılar. İşte fitne zamanında, kargaşalara katılmayarak, daha çok kan dökülmesine sebep olmamak için köşesine çekilip ibadet edenler de onlar gibi büyük ecir ve sevaplara nail olurlar.

FİTNE ZAMANI RESÛLULLAH'A HİCRET

Herc kelimesi Resûlullah (a.s.)'a sahabe tarafından sorulduğunda, Efendimiz (a.s.) bu kelimeyi, fitnelerin aşırı şekilde artmasından dolayı yok yere insanların öldürülmesinin yaygınlaşması olarak açıklamıştır. Meşru olmayan sebeplerle insanların birbirlerini öldürmelerinde; mala düşkünlüğün artması, insanları Allah'a yaklaştıran ilimden uzaklaşılması, cehaletin artması, fitnelerin çoğalması (*Tecrîd-i Sarîh, Kitabu'l-Fiten, H.No: 2123*) ve sünnete ittibanın azalması büyük önem arz eder. Bu nedenle müminler dünya ve ahiret hayatını huzursuz hale getirecek fitnelerden ibadet ve tâate sarılarak kurtulacaklardır. "Fitnelerin zuhur ettiği zamanlarda inananlarca, gerçek anlamda ibadet ve tâatin zevali söz konusu olabilir. Cenâb-ı Hakk'tan kullarına gelen rahmet ve sekînenin celbi için bu noksanlığın giderilmesi zaruridir. Bu eksiklik sadece ibadet hayatında değil, inanç ve ahlak boyutunda da kendisini gösterebilir. Zira kula, kulluğunu yaptırmayan şey, içindeki zayıflıktır. Nefs-i emmaresi, kişiye hükmettiği zaman kulun hem inanç dünyası hem de ahlakı, bozulmalara maruz kalacaktır. İçerisinde yaşadığı toplumun da etkisiyle bazı ibadetleri yerine getirmekten geri kalmasa da bu halet-i ruhiye ile yapacağı ibadetler onu kötülüklerden alıkoymayacaktır. Yapılacak bu ibadetler öyle bir kuvvette olmalıdır ki, kişiyi fitnelere karşı koruyabilsin. İşte bu ibadet, mutmain olmuş bir nefisle, tam bir teslimiyetle ve Resûlullah'ın (a.s.) sünnetlerine uymakla yerine getirilen bir ibadet olmalıdır. O'nun her hali bizler için rahmettir. Ona tabi olan ve sünnetleriyle nefsinin tezkiye eden, dünyada salâha, âhirette de felâha erer. Her sünnet-i seniyyeyi yaşamak bir nefis tezkiyesidir."

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ

“Aranızda sözleşme/antlaşma yaptığınız zaman Allah’a verdiğiniz sözü yerine getirin.”

Nahl 16/91.

Taberi’den nakledildiğine göre bu ayet Hz. Peygamber’e biat hakkında indirilmiştir. “Allah’a verdiğiniz söz” konusunda, “ashabın Hz. Peygamber’le yaptıkları biat, cihad, mali ibadetler, Allah adına yapılan yemin” gibi açıklamalar yapılmışsa da bunun her türlü meşrû vaadi kapsadığı yolundaki görüş en mâkul olanıdır. Bu vaatlerin, “Allah’a söz verme” şeklinde ifade edilmesi bunların ahlak ve hukuk bakımından olduğu kadar dini bakımdan da bağlayıcı olduğunu ve Allah katında sorumluluğu gerektirdiğini gösterir.

HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

خَيْرُكُمْ أَحْسَنُكُمْ قَضَاءً

“Sizin hayırlınız borcunu en güzel şekilde ödeyendir.”

Buhâri, İstikrâz 4; Müslim, Müsâkât 120.

Bir malı ödünç alan kimse, cins, tartı veya ölçü itibariyle aldığından daha iyisini alacaklıya verebilir. Bu bir iyilikten ve hayırdan ibarettir. Ancak iki tarafın da başlangıçta böyle bir fazlalığı ve daha iyisini alıp vermeyi şart koşmamış olmaları gerekir. Böyle bir şart koşulursa o faiz sayılır.

BORCU ZAMANINDA ÖDEMEK

Peygamberimizin, sahabenin şahsında bütün insanlığa öğrettiği önemli ahlaki değerlerden birisi de güvenilir olmaktır. Söz ve davranışlarda güvenilir olmak hem ayet-i kerimelerde hem de hadis-i şeriflerde vurgulanmıştır. Verilen söze sadakat göstermek, yapılan anlaşmalara bağlı kalmak hem insanî hem de imanî bir erdemdir. Bu konu ile alakalı Rabbimiz şöyle buyurmaktadır: *“Antlaşma yaptığınız zaman, Allah’a karşı verdiğiniz sözü yerine getirin. Allah’ı kendinize kefil kılarak pekiştirdikten sonra yeminlerinizi bozmayın. Şüphesiz Allah, yaptıklarınızı bilir.”* (Nahl 16/91)

Müslüman bir söz verdiği zaman mensup olduğu dinin, taşıdığı olduğu imanın sorumluluğunun idrakinde olmalıdır. Borçlandığı zaman onu vaktinde ödemelidir. Bu onun üzerine farzdır. İmkânı olduğu halde borcunu ödemeyi erteleyen kimse haram işlemiş olur. İnsanlar arasında güven duygusuna zarar verdiğinden dolayı büyük bir vebal yüklenmiş olur. Zira ihtiyacı olana borç vermek Kur’an-ı Kerim’de övülmüş ve teşvik edilmiştir. Böylesine faziletli bir yardımlaşmayı ortadan kaldırmak, insanları borç alıp vermektan imtina edecek hale getirmek Allah’ın yasaklamış olduğu faiz kapısını aralar. Hayra sebep olan hayır, günaha sebep olan da günah kazanır. Peygamberimiz (a.s): *“Maddi imkânı olan kişinin borcunu bekletmesi zulümdür”* buyurmak suretiyle bunun dini yönünü ortaya koymuştur. (Müslim, Müsâkât 33) Bir başka hadis-i şerifte ise şöyle buyurulmaktadır: *“Kim insanların mallarını geri ödeme niyetiyle alırsa Allah onun ödemesini kolaylaştırır. Kim de bir malı tüketip geri ödemek niyetiyle alırsa Allah da onun malını telef eder”* (Buhari, İstikraz 2). Peygamberimiz Cennetin nimetlerine kavuşmanın yolunu şöyle beyan eder: *“Bana kendi adınıza altı şeyin güvencesini verin, ben de size cennetin güvencesini vereyim. Konuştuğunuzda doğru söyleyin, söz verdiğinizde sözünüzü tutun, size bir şey emanet edildiğinde ona riayet edin, if-fetinizi koruyun, gözlerinizi bakılması yasak olandan sakının ve ellerinizi haramdan çekin”* (Müsned, V/323).

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَإِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ وَأَنْ تَصَدَّقُوا
خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

“Borçlu zor durumdaysa, eli genişleyinceye kadar on süre verin. Onun borcunu bütünüyle bağışlamak ise, eğer bilerseniz sizin için daha hayırlıdır.”

Bakara 2/280.

Sermaye hariç faiz alacaklarının yasaklandığını ilan eden ayet (Bakara 2/278) nazil olunca bazı alacaklılar, borçlulardan anaparalarını istediler. Borçluların mühlet istemeleri üzerine bu ayetin nazil olduğu nakledilir. Eğer borçlu darlık içerisindeyse, ona mühlet verin ya da alacağınızı tasadduk edin. Cahiliye devrinde yapıldığı gibi: “Ya borcunu öder, ya da faizini arttırırsın” demeyin.

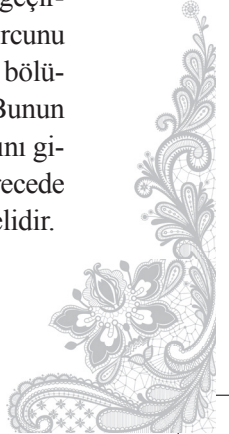
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُنَجِّيهُ اللَّهُ مِنْ كُرْبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ
فَلْيُنْفِسْ عَنْ مُعْسِرٍ، أَوْ يَضَعْ عَنْهُ

“Allah’ın kendisini kıyamet gününün sıkıntılarında kurtarmasından hoşlanan kimse, borcunu ödeyemeyene mühlet tanısin veya ondan bir bölümünü indirsin.”

Müslim, Müsâkât 32.

Borçlunun işlerini yoluna koyması durumunda borcunun vaktini geçirmesi veya ödememesi câiz olmaz. Borçlanmış olan bir kimse şayet borcunu ödeyecek imkân bulamamışsa, ona mühlet tanımak ve borcunun bir bölümünü veya tamamını affetmek son derece faziletli bir davranıştır. Bunun karşılığı olarak Cenâb-ı Hak o kimsenin kıyamet günündeki sıkıntılarını giderecektir. Şüphesiz bu, dünyadaki hiçbir iyilikle kıyaslanmayacak derecede önemli bir mükâfattır. Bununla birlikte borçlu bunu istismar etmemelidir.

BORÇLUYA ÖDEME KOLAYLIĞI TANIMAK

Allah rızasını gözeterek borç veren kişi borç isteyen mümin kardeşinin sıkıntısını gidermeyi amaçlamalı ve borcuna menfaat karıştırmamalıdır. Samimi bir vaziyette borcunu ödemeye çalışan borçluya ödemesi geciktiğinde mühlet vermeli kolaylık sağlamalıdır.

Borcu verenin bu borca ihtiyacı olmayacak kadar maddi durumu iyi, borcu alanın da durumu iyi değilse bu borcu sadakaya çevirmesi uygundur. Fakat bununla birlikte zaruri olmadıkça borca girmemek, hayati durumlarda borç almak, lüks ve israf gibi harcamalar için borç yapmamak gerekir.

Alacaklının iyi niyet ve güzel davranışını istismar ve suistimal etmek zaruridir. Bu nedenle borç alındığında ödemek niyetinde samimi ve aceleci olmak gerekir.

Zâtürrikâ Gazvesinden dönerlerken Peygamber Efendimiz, Hz. Cabir'le sohbet ediyordu. Yeni evlendiğini, bu sebeple pek çok borcu olduğunu öğrenince neye malik olduğunu sordu. O da yalnız bir devesinin olduğunu söyledi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (a.s), onu borçtan kurtarmak için Cabir'den devesini kendisine satmasını istedi. Pazarlık yapıldı. Efendimiz (a.s), Medine'ye varınca ücretini takdim etmek üzere Hz. Cabir'in devesini satın aldı. Medine'ye vardıklarında Resûlullah, tespit edilen ücreti ödedi. Alış-veriş akdi bittikten sonra Resûlullah, deveyi Hz. Cabir'e hediye etti. Bu olay müslümanları o derece duygulandırdı ki, hâdisenin vuku bulduğu geceye "leyletü'l-baîr" (deve gecesi) dediler. O gece Hz. Peygamber (a.s), ayrıca Cabir (r.a) için 25 defa istiğfar etti. (*Fethu'l-Bari*, 5/317)

AYET-İ KERİME VE MEALİ

أُبَلِّغُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَأَنَا لَكُمْ نَاصِحٌ أَمِينٌ

“Sizе rabbimin vahyettiklerini duyuruyorum ve ben size iyi niyetle öğüt veren güvenilir bir nasihatçiyim.”

Araf 7/68.

Bu ayette Ad kavmine gönderilen Hûd (a.s), kavmini hakka davette ikna etmeye çalışırken, kendisinin Allah tarafından gönderilen güvenilir bir nasihatçi olduğunu onlara hatırlatıyor. Peygamberler kavimlerine nasihatte güzel bir edep ve yüce bir ahlak ile tebliğde bulunmuşlardır. Peygamberler emin, güvenilir nasihatçilerdir.

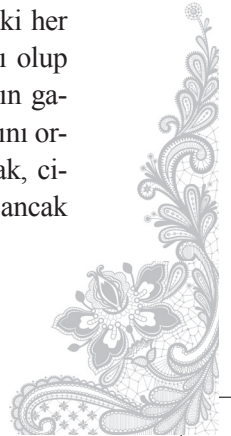
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

قَوَالَهُ لِأَنَّ يَهْدِي اللَّهُ بِكَ رَجُلًا وَاحِدًا خَيْرٌ لَكَ
مِنْ أَنْ يَكُونَ لَكَ حُمْرُ النَّعَمِ

“Allah’a yemin ederim ki, Cenâb-ı Hakk’ın senin aracılığıyla bir tek kişiyi hidayete kavuşturması, senin, en kıymetli dünya nimeti olan kırmızı develere sahip olmaktan daha hayırlıdır.”

Buhâri, Fezâilü’l-ashâb 9, Meğâzî 38; Müslim, Fezâilü’s-sahâbe 34

Kırmızı deve özellikle Efendimiz zamanında sahip olunabilecek en değerli malların başında gelmektedir. Meselenin önemine işaretle Peygamberimiz böyle bir kıyas yapmış olmaktadır. Dolayısıyla bir tek insanın hidayetine, doğru yolu bulmasına vesile olmak, dünya nimetlerinin en kıymetlisine, hatta tamamına sahip olmaktan daha faziletlidir. Çünkü bu dünyadaki her şey ve hatta dünyanın kendisi geçicidir. Oysa hidayet ve ilim kalıcı olup ecri ve mükâfatı bizi ebedi âlemde mutlu kılacaktır. İslam’da savaşın gayesi, insanların hidayetine, hakkı ve gerçeği kabulüne engel olunmasını ortadan kaldırmaktır. Savaşı kaide ve kurallarına uygun olarak yapmak, cihadın İslam’a bir davet olduğunu bilmek ve ona göre hareket etmek ancak ilimle mümkün olur.

BİR İNSANIN HİDAYETİNE VESİLE OLMAK

Hiz. Hasan (Resûlullah'ın torunu) şöyle demiştir: Allah Resûlü vitir namazında okumam için bana şu duayı öğretti: *“Allah'ım hidayete erdiklerinle beraber beni de hidayete erdir. Sihat ve afiyet verdiklerinle beraber bana da afiyet ver. Himaye ettiğin kimseler gibi beni de himaye et. Bana verdiğin nimetleri bereketlendir. Verdiğin hükmün şerrinden beni koru. Hükmü sen verirsin. Senin üstüne hüküm verecek yoktur. Senin dost olduğun kimse asla zelil olmaz. Eksiklikler sana yakışmaz. Ey Rabbimiz yücesin, kuthusun”* (Tirmizi, Vitir 10).

Duanın bidayetinde Peygamberimiz Rabbinden hidayet talep etmektedir. Mümin sıfatıyla hidayet talep edilmesi, hidayetin sadece imana kavuşmak olmadığına aynı zamanda imanın hedeflediği yolda kalmayı kapsadığına işaret eder. İlgili eserlerde hidayet şöyle açıklanmaktadır: Doğru yola girmek, doğru yolu göstermek, doğru yol, kılavuzluk, amaca ulaşılacak yolu gösterme, bu yol için kılavuzluk etmek. (DİA, Hidayet)

Hayber gazvesi günü Resûlullah (a.s) şöyle buyurdu: *“Bu sancağı yarın öyle bir kimseye vereceğim ki, Allah fethi onun iki eliyle müyesser kılacaktır. O kimse, Allah'ı ve Resûlünü sever; Allah ve Resûlü de onu sever.”* Sabah olunca Resûlullah (a.s) sancağı Hz. Ali'ye (r.a) verdi. Ali (r.a): Ya Resûlallah! Onlar da bizim gibi oluncaya kadar mı savaşağım? dedi. Bunun üzerine Resûlullah (a.s) şöyle buyurdu: *“Hayberlilerin sahasına ininceye kadar heyetin üzere sükûnetle yürü! Sonra onları, İslam'a girmeye davet et! Ve onlara, İslam'da üzerlerine vacip olacak Allah'ın haklarını haber ver! Allah'a yemin ederim ki, senin sayende Allah'ın bir tek kişiye hidayet vermesi senin için, kırmızı develerin olmasından daha hayırlıdır”* (Müslim, Fedailü's-Sahabe 34).

Hadis-i şerifte de beyan buyrulduğu gibi öncelikle insanların hidayete kavuşması hedeflenmektedir. Zira hidayete ermek azaptan kurtuluştur. Müminin de asli hedefi insanların kurtuluşuna vesile olacak hak dine davet etmektir.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَإِنَّ مِنْهُمْ لَفَرِيقًا يَلُؤُونَ أَلْسِنَتَهُم بِالْكِتَابِ لِتَحْسَبُوهُ مِنَ الْكِتَابِ
وَمَا هُوَ مِنْ الْكِتَابِ وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَمَا هُوَ مِنْ عِنْدِ
اللَّهِ وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ

“Ehl-i kitaptan bir grup, kitapta olmayanı ondan sanasınız diye kitabı okurken dillerini eğip bükerek ve Allah katından olmadığı halde, ‘Bu Allah katındandır’ derler. Onlar bile bile Allah hakkında yalan uydurmaktadırlar.”

Ali İmran 3/78.

Müfessirler genellikle bu ayetin bir kısım Yahudiler hakkında nazil olduğu kanaatinde dirler. Kur’ân-ı Kerim’in birçok ayetinde Yahudilerin Tevrat’ı aslı hüviyetine aykırı biçimde göstermek için değişik yollar denediklerine işaret edilir (Âl-i İmrân 3/3-4; Bakara 2/75). Ayette geçen “dilini/ağzını eğip bükmek” deyimini ile, ağzı eğip bükerek okumak suretiyle metni anlaşılmasız veya yanlış anlaşılır hâle getirmenin, doğru şekli yerine tahrif edilmiş şeklini okumanın ya da kitapta olmayan ifadeleri ondakilere benzeterek okumanın kastedilmiş olabileceği belirtir (*Zemahşerî, I, 197*). Hahamların Kutsal kitaba izafeten yanlış bilgi veya izlenim vermeleri şu iki yönde cereyan ediyordu: a) Kitaptaki ifadeleri değiştirme, b) Kitabı kendi kişisel arzularına ve eğilimlerine göre yorumlama.

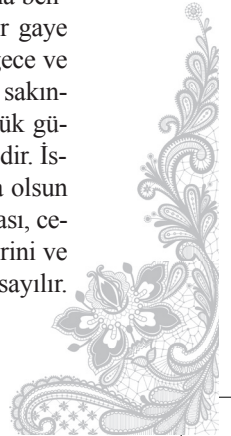
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا فَلْيَتَّبِعُوا مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ

“Kim bile bile bana yalan isnat ederse, cehennemdeki yerine hazırlansın.”

Buhâri, Enbiyâ 50; Müslim, Mukaddime 3.

Yalanın en çirkini Resûl-i Ekrem adına uydurulandır. Çünkü Peygamber Efendimizin sözleri herkesi bağlayıcıdır. Onun adına hadis uydurmanın gayesi ve hedefi, dinin bir aslını bozmak, dinden olmayan bir şeyi ona sokmak veya buna benzer sebepler olabilir. Bu uydurma faaliyeti mutlaka aleyhte değil, lehte bir gaye taşıyabilir. Birtakım cahiller, ibadetlere teşvik, Kur’an surelerinin fazileti, gece ve gündüz vakitlerinde kılınan nafilâ namazların fazileti, birtakım yasaklardan sakındırma gibi konularda hadis uydurulmasını câiz görmüşlerdir ki, bu en büyük günahlardan sayılır. Hiçbir şekilde ve hiçbir konuda hadis uydurmak câiz değildir. İslam âlimleri bu tür anlayışları kesinlikle reddetmişlerdir. Hangi çeşit olursa olsun Peygamberimiz adına yalan söz uydurulması haramdır. Bu fiili işleyeninin cezası, cehenneme girmektir. Çünkü böyle bir kimse şeriâtı hafife almış, onun emirlerini ve yasaklarını yeterli görmemiş, Allah ve Resûlü adına dine ilavede bulunmuş sayılır.

PEYGAMBERE YALAN İSNAD ETMEK

Resûlullah (a.s) adına yalan söyleme ile ilgili, “*Kim bile bile bana yalan isnat ederse, cehennemdeki yerine hazırlansın*” şeklindeki mütevatir hadisin Hadis ilmi açısından kıymeti, hadislerin sıhhati ve bu sıhhati sağlayan ravilerin titizliğiyle yakından alakalıdır.

“Sözü söyleyenine kadar ulaştırmak, bir sözün, geliş yolunu haber vermek, sözü ilk kaynağına kadar götürmek”, bir başka deyişle kaynak göstermek diyebileceğimiz isnat sistemi ravilerden oluşur. Ravi, hadisi nakleden kişi demektir.

Ravilerden biri yalancılık/kizb gibi kendisinden hadis nakledilmeye layık olunmayacak bir sıfatla tavsif edilmişse, o ravinin yer aldığı hadis mevzu sayılmaktadır.

Mevzu hadis olarak adlandırılan bu tür sözler Hz. Peygamber adına uydurulmuş, hiçbir şekilde hadis olarak telakki edilmemiş ve bu tür rivayetleri bir araya getiren ciddi bir mevzuat külliyatı oluşmuştur.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا
يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ

“De ki: ‘Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu!’ Doğrusu ancak akıl ve iz’an sahipleri bunu anlar.”

Zümer 39/9.

Ayette geçen “bilme”den maksat, yalnız zor durumda kalındığı zaman değil, her zaman Allah’ı bilip tanımayı (ma‘rifetullah) idrak etmektir. Çünkü sadece akıl sahipleri iman ile mükellef tutulmuşlardır. Bu bilme, tanıma ve irfan sayesinde kişi yaratılmışlara kul olmaktan kurtulup yaratana kul olmanın önemini kavrar. Ayette Peygamberimize hitaben, tüm insanlık ilme teşvik edilmektedir. Nitekim kaynaklarda ilim, “bir şeyi gerçek yönüyle kavramak, gerçekle örtüşen inanç” (itikat) şeklinde tanımlanır (Râgıb el-İsfahânî, el-Müfredât, “İlm” md.) Hz. Peygamber de hadislerinde ilmi övmüş ve teşvik etmiştir (Tirmîzî, İlim 19).

HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

مَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَلْتَمِسُ فِيهِ عِلْمًا، سَهَّلَ
اللَّهُ لَهُ بِهِ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ

“Kim ilim tahsil etmek için bir yola girerse, Allah o kişiye cennetin yolunu kolaylaştırır.”

Müslim, Zikr 39.

İslam dini, ilim öğrenmeyi, bilgi sahibi olmayı ve cehaleti ortadan kaldırmayı hedefler. İlim öğrenmek en faziletli amellerden biridir. Cennete girmenin yollarından biri, ilim öğrenmektir, çünkü ilim insana hakkı ve batılı birbirinden ayırt edebilme vasfı kazandırır.

İLİM TALİBİ OLMAK

İlim, insanın hayatı için zaruri olduğu kadar inancı için de gereklidir. Kur'an-ı Kerim ilim ehlinin faziletini beyan eder. Bir ayet-i kerimede şöyle buyruluyor: *“Böyle bir kimse mi Allah katında makbuldür, yoksa gece vakitlerinde, secde hâlinde ve ayakta, ahiretten korkarak ve Rabbinin rahmetini umarak itaat ve kulluk eden mi? De ki: ‘Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?’ Ancak akıl sahipleri öğüt alırlar.”* (Zümer 39/9)

İlim insanın kendini bilmesi için bir vasıttır. Kâinatı, yaratılışını idrak etmek için ilim gerekir. Yunus'un dediği gibi:

İlim ilim bilmektir, ilim kendin bilmektir
Sen kendini bilmezsin, ya nice okumaktır.

Ebu Derda (r.a) Peygamberimizin şöyle buyurduğunu nakletmektedir: *“Kim ilim için yola çıkarsa, Allah ona cennete giden yolu kolaylaştırır. Melekler, hoşnutluklarından dolayı ilim talebesine kanatlarını serer. Suda balıklara varıncaya kadar yer ve gök ehli âlim kişinin başışlanması için Allah'a yalvarır. Âlimin, abide (ibadet edene) üstünlüğü, (parlaklık, görünürlük ve güzellik bakımından) ayın diğer yıldızlara olan üstünlüğü gibidir. Kuşkusuz âlimler peygamberlerin varisleridir. Peygamberler miras olarak ne altın ne de gümüş bırakmışlardır; onların bıraktıkları yegâne miras ilimdir. Dolayısıyla kim onu almışsa büyük bir pay almış olur.”* (Tirmizi, İlim 19)

İlim bu dünyada insana değer kattığı gibi ahirette de kişinin amel defterine devamlı sevap yazılmasına vesile olur. Bir hadis-i şerifte şöyle buyruluyor: *“İnsan ölünce üç şey dışında ameli kesilir: sadaka-i cariyeye (faydası kesintisiz sürüp giden sadaka), kendisinden faydalanılan ilim ve kendisine dua eden salih evlat.”* (Müslim, Vasiyet 14)

Milletlerin kalkınması ve geleceğe sağlam adımlarla ilerleyebilmesi için ilim en önemli unsurdur. Müslümanın gelecek için yapacağı en önemli yatırım da bilgili, ahlaklı ve donanımlı bir nesil yetiştirmektir. Bu yolda çocuklarımızı teşvik etmeliyiz. Bu onlara servet bırakmaktan daha kıymetli bir miras ve daha anlamlı bir hediyedir.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

إِنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌّ وَلَهْوٌ وَإِنْ تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا يُؤْتِكُمْ
أُجُورَكُمْ وَلَا يَسْأَلْكُمْ أَمْوَالَكُمْ

“Dünya hayatı oyun ve eğlenceden ibarettir. Siz iman eder ve Allah’a itaatsizlikten sakınırsanız O da hak ettiğiniz karşılığı verecek, sizden servetinizi de istemeyecektir.”

Muhammed 47/36.

Dünya hayatı ve nimetleri fanidir. Bu hayat Allah’a itaate, cihada ve ahi-reti kazanmaya mani olmamalıdır. İslam fitrat dini olduğuna göre onun tek-lifleri de fitrata uygun olacaktır. İnsan tabiatında mal sevgisi, servete bağlılık ve onu koruma arzusu vardır. Bu duygu ve arzulara rağmen müminlerden, âhîret saadeti ve Allah rızası için servetlerinin tamamı istenseydi, bu emri yerine getirmekte zorlanırlardı. İtaatsizlikler olur, beşeri zaafılar kendini gösterirdi. Böyle yapılmadı, farz olan zekât dışında kalan nafîle maksatlı har-camalar (sadakalar, bağışlar) kişilerin tercihine bırakıldı.

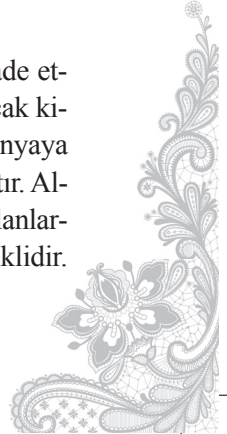
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

الدُّنْيَا مَلْعُونَةٌ مَلْعُونٌ مَا فِيهَا إِلَّا ذِكْرُ اللَّهِ
وَمَا وَالَاهُ وَعَالِمٌ أَوْ مُتَعَلِّمٌ

“Dünya ve onun içinde olan şeyler değersizdir. Sadece Allah’ı zikretmek ve Ona yaklaştıran şeylerle, ilim öğreten âlim ve öğrenmek isteyen öğrenci bundan müstesnadır.”

Tirmizî, Zühd 14.

Dünyanın lânetlenmesi, onun değersiz ve kıymetsiz olduğunu ifade et-mek içindir. Genel anlamda dünyanın lânetlenmesi câiz değildir. Ancak ki-şiyi Allah’tan ve Ona kulluktan uzaklaştıran şeyler lânetlenmiştir. Dünyaya aşırı düşkünlük ve ona bağlanıp kalmak dinimizde hoş karşılanmamıştır. Al-lah’ı zikir ve kişiyi Cenâb-ı Hakk’a yaklaştıran ameller en kıymetli olanlar-dır. İlmin üstünlüğü ve âlimlerin fazileti tartışılmayacak kadar önceliklidir.

HAYAT İLİMLE ANLAM BULUR

“İlim, bütünüyle veya kısmen bir şeyi kavramak, marifet, şüphesiz tasdik, tasavvur (zihinde canlandırma), tasdik ve tasavvur ile elde edilen şey, cehaletin zıddıdır.

Ayrıca okuma suretiyle elde edilen bilgi, gözlem ve delile dayanarak sonuç çıkarma, tefekkür, müşahede, deney ve tecrübeye dayanan bilgi, bir şeyin doğrusunu bilme, haber, vukuf, fıkıh, şuur, ihsas (hissetmek), akletmek, hayal etmek” gibi anlamlara gelmektedir.

İlmin hakiki manada ilim olabilmesi, benimsenerek amele dökülmesine, yani hayata yansıtılmasına bağlıdır. Hz. Peygamber (a.s) bu ilmi faydalı ilim olarak tarif etmiştir.

Faydalı ilim insanın yaratılış gayesine ulaşmasına yardım eden ilimdir. Bu ise Allah’ı bilmek için gösterdiği çabadır. Böyle bir çaba ibadet vecdi sağlar, takvayı besler.

Bu ilme erişebilmenin şartları, geceleri secde ve kıyamla ihya etmek, Allah’ın (c.c) merhametini ümit ederek daima duaya sarılmak, davranışlarımızda “kıyamet günü” endişesi taşımaktır.

Faydalı ilimden insanın payına düşen Cenâb-ı Hakk’a kullukta yakınlık derecesi elde etmesi ve salih ameller işlemeye sevk etmesi, kulluğunun huşûsunu, kalbinin haşyetini, artırmasıdır.

“Kim ilmini artırır da (ona müsâvî olarak) dünyada zühd ü takvâsını artırmazsa, (o ancak) Allâh’a olan uzaklığını artırmıştır...” (Süyûtî, *Câmiu’s-Sağîr*, II, 169)

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَمَا تُقَدِّمُوا لِأَنفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ
تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

“Namazı gerektiği şekilde kılın, zekâtı verin. Önceden kendiniz için ne hayır yaparsanız onu Allah katında bulursunuz. Şüphesiz Allah yaptıklarınızı eksiksiz görür.”

Bakara 2/110.

Ayette müslümanlara hitaben namazlarını kılmaları ve zekâtlarını vermeleri emredilmektedir. Çünkü kılınan namazların ve verilen zekâtların karşılığı olan mükâfatın kendilerine ziyadesiyle verilecektir (bk. *Bakara 2/215; Müzzemmil 73/20*).

HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

لَنْ يَشْبَعَ الْمُؤْمِنُ مِنْ خَيْرٍ يَسْمَعُهُ حَتَّىٰ يَكُونَ مُنْتَهَاهُ الْجَنَّةُ

“Mümin, cennete girinceye kadar hiçbir hayra doymaz.”

Tirmizî, İlim 19.

Kişiyi Allah’a yaklaştıran her şey hayır olarak adlandırılır. Her hayır, neticede o hayrı işleyen kimseyi cennete götürür. Bütün hayırları bilmek ilimle mümkün olduğu için, en üstün hayrın ilim olduğu kabul edilir. Çünkü ilim, itikadın sahih ve amellerin salih olmasını temin eder. Dolayısıyla herhangi bir hayrı bilinçli olarak işlemek daha da faziletlidir. Gerçek manada kâmil mümin hayır işlemekten bıkmıyıp usanmaz, hayrını gün geçtikçe daha da artırır. Neticede işlediği hayırlar o mümini cennette en üstün derecelere kavuşturur.

HER HALİNİ HAYRA DÖNÜŞTÜR

Ebu Hüreyre'nin (r.a) naklettiği kutsî hadise göre Peygamberimiz şöyle buyurmuştur: “Allah şöyle buyurdu: ‘Salih kullarım için hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın işitmediği ve hiç kimsenin aklına gelmeyen şeyler hazırladım’” (Müslim, Cennet 2)

Rabbimizin nimetleri bol, mükâfatı sonsuzdur. Bu nimetlere kavuşmanın yolu iyi bir kul olmak, Allah'ın peygamberi vasıtasıyla bildirdiği güzel davranışlarda bulunmaktır.

Allah Teâlâ hazırlamış olduğu nimetlere kavuşması için kuluna geniş imkânlar vermiştir. Müslüman, Rabbinin göstermiş olduğu yolda ilerlediğinde bulunduğu her hali, yaşadığı her anı sevaba çevirme bahtiyarlığına sahiptir.

Allah Teâlâ kulunu öyle nimetlerle kuşatmıştır ki hüznü de sevinci de, sıkıntısı da refahı da mükâfata dönüşür.

İbadetleri kat kat fazlasıyla değerlendirilerek yüceltilir. Hayırlı insan olmak sadece ibadetlerle ölçülmez. Hayata yaptığımız katkı, sosyal ilişkilerimizde gösterdiğimiz güzel davranışlar da müminin iyilik hanesine yazılır. Bu hususta Resûlullah'tan (a.s) rivayet edilen şu hadis-i şerif ufkumuzu aydınlatmaktadır: Ebu Hüreyre rivayet ediyor. Resûlullah oturmakta olan bir grup insanın yanında durdu ve onlara: *Sizin hanginizin hayırlı hanginizin şerli olduğunu size haber vereyim mi?* Bunun üzerine orada bulunanlar sustular. Resûlullah bu soruyu üç kez tekrarladi. Orada bulunanlardan biri: Evet ya Resûlallah dedi. Allah Resûlü şöyle buyurdu: “Hayırlınız, kendisinden hayır beklenen ve kötülüğünden emin olunan-dır. Şerliniz ise kendisinden hayır beklenmeyen ve kötülüğünden emin olunmayandır.”(Tirmizi, Fite 76)

İyi bir mümin olmak ve iyi kalmak için çaba göstermek mükellef olduğumuz ibadetler kadar önemlidir. İnanan insan, Rabbinin vadettiği ikramlara nail olmak için hem koşuşturmak, çabalamak hem de ibadetlerini artırarak devam etmesi gerektiğini bilir. Allah Resûlü farz ibadetler yanında nafil ibadetleri de aşkla yerine getirmek suretiyle ümmetine örnek olmuştur.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضَ الْأَقَاوِيلِ لَأَخَذْنَا مِنْهُ
بِالْيَمِينِ ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ

“Eğer peygamber bize atfen/bizim adımıza bazı sözler uydurmuş olsaydı, elbette onu kısıvrak yakalardık, Sonra onun can damarını koparırdık.”

Hakka 69/44-46.

Ayette geçen “vetîn” kelimesi “büyük atar damar” demektir, bu damar kesildiğinde canlı ölür. Allah Teâlâ Kur’an’ın şair veya kâhin sözü olmadığını yeminle ifade ettikten sonra Hz. Peygamber’in onu uydurup Allah’a isnat etmesinin de mümkün olmadığını, eğer –farzı muhal– böyle bir şey yapmış olsaydı, şiddetli bir şekilde cezalandırılacağını haber vermiştir. (bk. Yunus 10/15; Şura 42/25.)

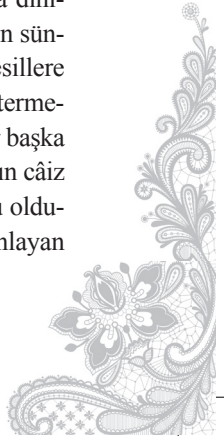
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

نَضَرَ اللَّهُ امْرَأً سَمِعَ مِنَّا شَيْئًا فَبَلَّغَهُ كَمَا سَمِعَ،
فَرُبَّ مُبَلِّغٍ أَوْعَى مِنْ سَامِعٍ

“Bizden bir şey işitip, onu aynen işittiği gibi başkalarına ulaştıran kimsenin Allah yüzünü ağartsın. Kendisine bilgi ulaştırılan nice insan vardır ki, o bilgiyi, bizzat işiten kimseden daha iyi anlar ve korur.”

Tirmizî, İlim 7; Ebû Dâvud, İlim 10.

Peygamber Efendimizin sözlerini, sünnetini ve hadislerini işiten kimselerin ona herhangi bir ilave ve çıkarma yapmadan aynen işittikleri gibi rivayet etmeleri gerekir. Bunun Resûl-i Ekrem’in hayır duasını alacak kadar önemli bir iş olduğu bu rivayette açıkça görülmektedir. Çünkü sünnet ve hadisler Kur’an’dan sonra dinimizin ikinci temel kaynağını teşkil eder. Bu sebeple sahabe Resûl-i Ekrem’in sünnet ve hadislerini korumaya ve ondan işittikleri ve gördükleri gibi sonraki nesillere aktarmaya büyük bir özen göstermişler ve bu hassasiyeti sonrakilerin de göstermeleri gerektiği yönünde toplumu eğitmişlerdir. Hadisimizde ortaya konulan bir başka gerçek, ilmi öğrenen ve hıfzeden kimsenin onu sadece kendisine saklamasının câiz olmadığı, tam aksine başkalarına tebliğ edip ulaştırma göreviyle de sorumlu olduğudur. Kendisine ilim ve bilgi ulaşan kimsenin daha iyi koruyan, daha iyi anlayan ve o bilgilerden daha iyi hüküm çıkaran biri olması mümkündür.

SAHABENİN HADİS RİVAYETİNDEKİ TİTİZLİĞİ

Sahabe kelimesi lügatte biriyle yakınlık kurmak anlamındaki sohbet sözcüğünden türemiştir.

Hadis ilminde sahabe kelimesi, Resûlullah'la birlikte olan, onu gören ve ona inanan insanları ifade eder. Fakat yaygın olan görüşe göre Hz. Peygamber'in yakın dostları anlamındaki sahabeler, onunla birlikteliği çok uzun süren, hadislerini nakleden, sünnetini ve yaşayış tarzını, getirdiği dini esasları hayatıyla temsil eden, savaşlarına katılan, onun eğitiminden, terbiyesinden, beraberliğinden nasiplenen, onu yakından tanıyacak kadar birlikteliğe sahip olan kimselerdir. İslam'ın ilk şahitleri, vahyin ilk öğrencileri olan sahabeler Hz. Peygamber'e hayattayken gösterdikleri bağlılığı vefatından sonra da onun hayat tarzını yeni nesillere aktarma gayretleriyle devam ettirdiler.

Dört halife döneminde genişleyen İslam topraklarında İslam'ın anlatılması elzemdi. Mesela bu husustaki titizlik Hz. Ömer'i Kûfe'de Abdullah b. Mesud'u, Basra'da Ebu Musa el-Eş'arî'yi ve Ebu'd-Derdâ'yı, Filistin bölgesinde de Muaz b. Cebel'i muallim olarak görevlendirmeye sevk etmiştir.

Her bir sahabe buldukları bölgede Hz. Peygamber'in sünnetini ve hadislerini öğretmişler, talebeler yetiştirmişler ve böylece her bir bölgenin hadis okulları çok sayıda hadis ravisi yetiştirmiştir.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ
لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ
النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ

“Ey peygamber! Rabbinden sana indirileni tebliğ et! Eğer bunu yapmazsan, elçilik görevini yapmamış olursun. Allah seni insanlardan koruyacaktır. Şüphe yok ki Allah kâfirler topluluğunu hidayete erdirmez.”

Maide 5/67.

İbn Abbas, (r.a) Allah’ın bu ayeti, Resûlullah (a.s)’ın insanların kendisini yalanlamasından korkması ve çok daralması nedeniyle indirdiğini söylemiştir. İlâhi mesajı tebliğ ettiği insanlardan, özellikle ehl-i kitaptan çok olumsuz ve şiddetli tepkiler alacak olsan bile tebliğ görevini yerine getirmede asla çekingenlik ve tereddüt gösterme, onların oyunlarına ve tuzaklarına aldırış etme. Allah seni kötülerden koruyacak ve asıl hüsrana uğrayanlar inkârda direnenler olacaktır (*İbn Aşûr, VI, 257-258*). Yüce Allah, Resûlünü müşriklerin ve Yahudilerin çeşitli suikastlarından korumuştur. (bk. Buhâri, Cihad 84, Cizye, 7)

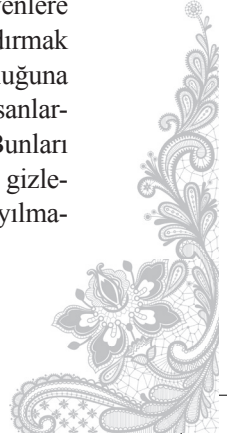
HADİS-İ ŞERİF MEALİ

مَنْ سُئِلَ عَنْ عِلْمٍ فَكْتَمَهُ أُجِمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِلِجَامٍ مِنْ نَارٍ

“Bir kimseye bildiği bir konu sorulduğunda cevap vermezse, kıyamet gününde ağzına ateşten bir gem vurulur.”

Tirmizî, İlim 3; Ebû Dâvud, İlim 9.

İlmi başkalarından esirgeyip saklamak değil, açıklamak ve yaymak, daha çok insana ulaşmasını sağlamak esastır. Çünkü âlimin vazifesi, bilmeyenlere öğretmek, insanları hakka davet etmek, ilminden başkalarını faydalandırmak ve bütün insanların hidayete kavuşması, böylece dünya ve ahiret mutluluğuna ulaşması için çaba harcamaktır. Gizlenmemesi gereken bilgi gizlenir, insanlardan esirgenirse, ilmin yüksek gaye ve hedeflerinden uzaklaşmış olur. Bunları gizleyen kimsenin ağzına kıyamet gününde bir gem vurulur ve o, ilmi gizlemenin cezasını böylece çeker. Ağıza gem vurulmasının sebebi, ilmin yayılmasına engel olması sebebiyledir.

BİLGİNİN SORUMLULUĞU

Ebu Musa el-Eş'ari'nin naklettiğine göre Peygamberimiz (a.s) şöyle buyurmuştur: *“ Allah'ın benimle gönderdiği hidayet ve ilim, farklı yapılardaki topraklara düşen bol yağmura benzer. Bunlardan bazıları temizdir suyu alır, bol bitki ve ot yetiştirir. Bazıları kuraktır, suyu yüzeyinde tutar. Bu sudan insanlar yararlanır; hem kendileri içerler hem de hayvanlarını sularlar ve ziraat yaparlar. Diğer bir toprak çeşidi de vardır ki dümdüzdür. (Ona da yağmur düşer ama) o ne suyu tutar ne de bitki yetiştirir. Allah'ın dinini inceden inceye kavrayan, Allah'ın beni kendisiyle gönderdiğinden (hidayet ve ilimden) faydalanan, öğrenen ve öğreten kimse ile (bunları duyduğu vakit kibrinden) başını bile kaldırmayan ve kendisiyle gönderildiğim Allah'ın hidayetini kabul etmeyen kimsenin misali işte böyledir.”* (Buhari, İlim 20) Bu hadis-i şerif ilmin faziletini bildirdiği gibi ilim ehlinin sorumluluğunu da beyan etmektedir.

İlim ehlinin birinci sorumluluğu ilmiyle amel olması yani bilgisiyyle amel etmesidir. İlmiyle amel olmayan kimsenin başkasına tesiri de olmaz.

İlim ehlinin ikinci sorumluluğu, bilgisini toplumla paylaşarak bilginin nesilden nesile geçmesini temin etmektir. Peygamberimiz bu hususta şöyle buyurmaktadır: *“Allah bizden bir söz işitip, onu işittiği gibi (başkasına) ulaştıran kişinin yüzünü ak etsin. Kendisine bilgi ulaştırılan nice kimseler vardır ki onu işiten ve kendisine aktaran kimseden daha kavrayışlıdır.”* (Tirmizî, İlim 7)

İlim sahibinin bir diğer sorumluluğu ise bilgisini en yalın ve net bir şekilde aktarması, yanlış anlamalara yol açacak yorumlardan uzak durmasıdır. Olayı net olarak ortaya koymalı ve muhatabın idrakine sunmalıdır.

Bilgi ufuk açıcı, ikna edici olmalı, toplumun huzuruna, birlikteliğine hizmet etmelidir. İlim ehli içinde bulunduğu toplumun kalkınmasına, geleceğe sağlıklı adımlarla yürütmesine öncülük eden kimsedir.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ

“Kulları içinden ancak âlimler, Allah’tan gereğince korkarlar. Şüphesiz Allah üstündür, çokça bağışlayıcıdır.”

Fatır 35/28.

“Haşyet”, “büyüklük karşısında duyulan heyecan ve korku, zarar görmekten değil, hakkını verememekten kaynaklanan endişe” manasına gelir. “Ulemâ”, bir şeyi derinlemesine tanıyıp mahiyetini idrak eden, bir konuda kesin bilgiye ulaşan, bir işin hakikatine nüfuz eden ilim sahipleri demektir. Ayette “haşyet” âlimlere tahsis edilmiştir. Çünkü bir kulun Allah’a dair ilmi ne kadar mükemmel ise, korkusu, saygısı da o oranda mükemmel olur. Peygamberimiz: “Ben sizin Allah’tan en çok korkanınız ve en müttaki olanınızım” buyurmuştur (Ebû Dâvud, Sıyam 36).

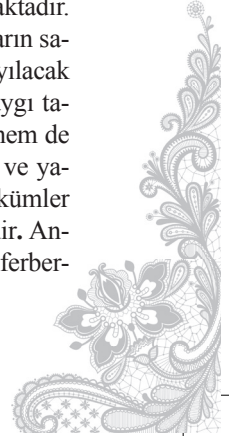
HADİS-İ ŞERİF MEALİ

إِنَّ اللَّهَ لَا يَقْبِضُ الْعِلْمَ انْتِزَاعًا يَتَّزِعُهُ مِنَ النَّاسِ، وَلَكِنْ يَقْبِضُ الْعِلْمَ بِقَبْضِ الْعُلَمَاءِ، حَتَّى إِذَا لَمْ يَبْقَ عَالِمًا، اتَّخَذَ النَّاسُ رُءُوسًا جُهَالًا، فَسُئِلُوا فَأَفْتَوْا بِغَيْرِ عِلْمٍ، فَضَلُّوا وَأَضَلُّوا

“Allah Teâlâ ilmi insanların hafızalarından silip unutturmak suretiyle değil, fakat âlimleri öldürüp ortadan kaldırmak suretiyle alır. Neticede ortada hiçbir âlim bırakmaz. İnsanlar bir kısım cahilleri kendilerine lider edinirler. Onlara birtakım meseleler sorulur; onlar da bilmedikleri halde fetva verirler. Neticede hem kendileri sapıklığa düşer hem de insanları saptırırlar.”

Buhâri, İlim 34; Müslim, İlim 13.

Bugün, ortaya çıkan birçok yeni meselenin çaresi ve çözümü, geçmişte gerçekleşmiş benzer birtakım meselelere kıyas edilerek halledilmeye çalışılmaktadır. İlme yeni katkılar sağlayan ve günlük problemlere çareler üretebilen insanların sayısı sadece ülkemizde değil, İslam dünyasında bile neredeyse parmakla sayılacak kadar azalmıştır. Özellikle aklına estiği gibi fetva verenler, dini ve ilmi kaygı taşımayanlar da çoğalmıştır. Böyle yapanlar hem kendileri dalâlete düşerler hem de insanları dalâlete, sapıklığa sevk etmiş olurlar. Günümüzde özellikle sözlü ve yazılı basındaki, din âlimi olma vasfı taşımayan, buna rağmen din adına hükümler verenlerin birtakım görüş ve düşünceleri bu açıdan son derece ibret vericidir. Ancak bütün bu olup bitenler bizleri ümitsizliğe değil, dinî gayrete ve ilim seferberliğine sevk etmelidir.

İLİM EHLİNİN DEĞERİ

“İlim haşyet, âlim Allah’a karşı huşu içerisinde olan kişi” dir. (Fatır 35/28; Zümer 39/9) Öğrendiği bilginin gereğini yerine getirmeyenlere âlim demek zordur. (Cuma 62/5) İbn Mes’ud, bu hususta şunları ifade etmektedir: “İlim çok sözden ibaret değildir. İlim, Allah’tan çok korkmaktır.”

Gerçek anlamda ilim sahibi olmak, ancak Allah’a karşı duyulan haşyet nispetinde mümkündür.

Allah’ı hakkıyla bilen bir âlimin, sahip olması gereken huşû, tevazu ve ahlak-ı hamîde onun Allah katında ve insanlar yanındaki değerini belirleyen en önemli vasıflardır.

“Âlim, Allah’ı görmediği halde korkan, Allah’ın sevdiğini seven ve Allah’ın sevmediğinden uzak kalan kimsedir.” Bu nedenle âlim kimse sözlerinde ve davranışlarında ahlaki ilkelere daha fazla dikkat etmek durumundadır.

Hız. Ali: “Gerçek fakih/âlim, insanları Allah’ın rahmetinden ümitsizliğe düşürmeyen, onlara Allah’a isyan hususlarında kolaylık tanımayan, onları, Allah’ın azabından emin kılmayan, Kur’an’ı terk etmeyen kimsedir.

Kendisinde ilim olmayan ibadette, kendisinde anlama olmayan ilimde, kendisinde düşünme olmayan okumada hiçbir hayır yoktur.” (Dârimi, Mukaddime 29.)

AYET-İ KERİME VE MEALİ

دَعَوَاهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَتَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ وَأَخْرَجُوا
دَعَوَاهُمْ أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

“Orada onların duaları, ‘Sen bütün noksan sıfatlardan uzaksın Allahum!’; karşılıklı iyi dilekleri de ‘selam’ şeklinde olacaktır. Duaları da, ‘Âlemlerin rabbi olan Allah’a hamdolsun’ diyerek son bulur.”

Yunus 10/10.

Müminlerin cennetteki dua ve nidaları: “سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ” “Allahum!, Sen bütün noksan sıfatlardan uzaksın” nidası olacaktır. Onlar, karşılaştıklarında birbirlerine: “سَلَامٌ” diyecekler. Sözlerinin sonu ise: “أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ” “Hamd, âlemlerin Rabbinedir” demekten ibaret olacaktır. Mümin, konuşmasında boş ve batıl söz söylememelidir. Sözünün başı da sonu da selamet olmalıdır. Hz. Peygamber (a.s)’da: “Nasıl (dünyada) size nefes alıp vermeniz ilham ediliyorsa, cennettekilere de hamd ve tesbih etmeleri ilham edilir” buyurmuştur (Müslim, Cennet 18).

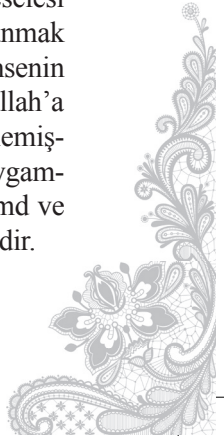
HADİS-İ ŞERİF MEALİ

كُلُّ أَمْرٍ ذِي بَالٍ، لَا يُبْدَأُ فِيهِ بِالْحَمْدِ لِلَّهِ فَهُوَ أَقْطَعُ

“Allah’a hamd ederek başlanmayan her önemli iş bereketsiz olur.”

Ebü Dâvud, Edeb 18.

İnsan dünyaya çırılçıplak geldiğini, daha sonra bu benim diye sahip çıktığı her şeyin kendisine Allah tarafından verildiğini unutmamalıdır. Kendisine bir şey verene teşekkür etmek insanî bir görev ve bir terbiye meselesi olduğuna göre, bunca nimeti verene her fırsatta hamd ve şükranını sunmak bir kulluk görevi ve İslami terbiyenin gereğidir. İmam Şafii, bir kimsenin konuşmasına ve yapmak istediği işlere Allah’a hamdü senâ ve Resûlullah’a salât ü selam ile başlamasının pek yerinde bir davranış olduğunu söylemiştir. İslam âlimleri de duaya önce Allah’a hamdü senâ, ardından Peygamber Efendimize salât ü selam ile başlanmasının, sonunda da yine hamd ve salât ile bitirilmesinin uygun olacağı konusunda fikir birliği etmişlerdir.

HAMD

Hamd ilahi rızaya vesiledir. Müminin Kur'an'da övülen sıfatlarındandır. Yüce kitabımız Allah'a hamd ile başlar. Kulun Rabbine hitabının nasıl olacağını öğreten Fatıha suresinin ilk ayeti her türlü övgünün Allah'a olduğunu bildirir. Hamd, şükür ve senayı da kapsayan bir kavramdır. Kur'an-ı Kerim'de bu kelimenin türevleri yer almaktadır. Yine bu kelimeden türemiş olan Hamid Allah Teâlâ'nın ismi olarak ayetlerde geçmektedir.

Birçok ayet-i kerimede: "De ki: Hamd Allah'adır" ifadesi ile insanlar hamde davet edilmektedir. Hamd ile ilgili ayet ve hadislere bakıldığında insanın itikadını tanzim etmeye, hayatın yegâne sahibinin ve hükmedenin Allah olduğuna vurgu yapıldığı görülmektedir. Hamd sadece Allah'a yapılır.

Bir yönüyle inancı tashih eden hamd, bir başka yönüyle hayatı bereketlendirir ve müslümanın ecrini artırır.

Konuyla ilgili Ebu Hüreyre'nin (r.a) naklettiği hadise göre Peygamberimiz şöyle buyurmuştur: "*Allah'a hamd ile başlanmayan her önemli iş noksanıdır/bereketsizdir.*" (İbn Mace, Nikah 19)

Hamd etmek Peygamberimizin her vesile ile dile getirdiği faziletli virdlerdendir. Hz. Âişe (r.anha) validemizden nakledildiğine göre, Allah Resûlü hoşuna giden bir şey gördüğünde "*Hamdolsun Allah'a ki yararlı işler onun emriyle tamamlanır*" der, hoşuna gitmeyen bir şey gördüğünde ise "*Allah'a her halükârda hamd olsun*" derdi. (İbn Mace, Edeb 55)

Hız. Enes'in (r.a) rivayet ettiğine göre Peygamberimiz (a.s) hamd etmenin Allah katındaki değerine işaret ederek şöyle buyurmuştur: "*Allah'ın verdiği nimet karşısında kulun 'Elhamdülillah' diyerek hamd etmesi o nimetten daha değerlidir.*" (İbn Mace, Edeb 55)

İmam Müslim'in Sahih'inde rivayet edilen bir hadis-i şerifte ise şöyle buyruluyor: "*Allah Teâlâ, kulunun bir şey yedikten sonra hamd etmesinden veya bir şey içtikten sonra hamd etmesinden hoşnut olur.*" (Müslim, Zikir 89)

AYET-İ KERİME VE MEALİ

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا

“Allah ve melekleri peygambere salât ederler. Ey iman edenler, siz de ona salât edin ve tam bir teslimiyetle selam verin.”

Ahzab 33/56.

Peygamber’e Allah’ın salât etmesi rahmet etmek, meleklerin ve müminlerin salât etmesi de onun için rahmet duasında bulunmak anlamına gelir. Allah’ın bir kuluna salâtı şüphe yok ki büyük bir iltifat, şeref, lütuf ve rahmettir. Ancak bunun mahiyet ve keyfiyetini bilmek mümkün değildir. Ahzab Suresi’nin 43. ayetinde Allah’ın müminlere rahmetiyle lütuflarda bulunması, meleklerin de onlara dua etmeleri salât kelimesiyle ifade edilmiştir. Hz. Peygamber’e “*Selamın nasıl verileceğini bildik, sana salât nasıl olacak?*” diye sorulduğunda, Resûlullah namazların oturuşlarında okuduğumuz “*salavât-ı şerife*”yi öğretmiş, “*Bana böyle salât edersiniz*” demiştir (Buhâri, “Tefsîr” 33/10).

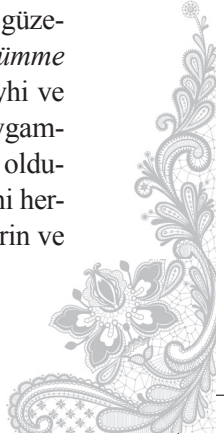
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

أَوْلَى النَّاسِ بِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَكْثَرُهُمْ عَلَيَّ صَلَاةً

“Kıyamet gününde insanların bana en yakın olanları, bana en çok salât ü selam getirenleridir.”

Tirmizî, Vitr 21.

Resûl-i Ekrem Efendimize çokça salât ü selam getirebilmek için onu çok sevmek gerekir. Zira insan sevdiğini dilinden düşürmez, onu her fırsatta anar. Resûlullah (a.s)’ı anıp yâd etmenin özel bir usulü vardır. O da, güzelim adı zikredilince, “*Allahümme salli alâ Muhammed*” veya “*Allahümme salli alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed*” yahut “*sallallahu aleyhi ve sellem*” demektir. İbn Hibbân, bu hadisi değerlendirirken, Hz. Peygamber’e en fazla salât ü selam getirenlerin, meslekleri icabı hadisçiler olduğunu söylemekte, kıyamet gününde Resûlullah’ın sevgisini ve şefaatinin herkesten çok onların kazanacağını ifade etmektedir. Bu nedenle hadislerin ve hadisle ilgili kitapların çok okunması tavsiye edilmektedir.

SALAVÂT

Salât dua, rahmet ve mağfiret anlamına gelir. Salavât Peygamber Efendimize (a.s) bağlılığın, hürmetin ve saygının ifadesidir. Yaygın kanaate göre salavât Allah'tan olunca rahmet, (*Bakara 2/157; Ahzab 33/43*) meleklerden olunca istiğfâr, (*Ahzab 33/56*) müminlerden olunca dua anlamına gelmektedir.

Allah'ın Peygamberine salâtı, rahmetinin yanında övme, tebrik etme, arındırma, destekleme, bereket dileme ve merhamet etme anlamına gelir. (*Tevbe 9/103,128; Kehf 18/6; Ahzab 33/6*) Salavât getiren kişi, Hz. Peygamber (a.s)'ı anarken Rabbini de hatırlar.

Bununla birlikte bir teşekkür ifadesi olarak onu insanların hidayetine vesile kıldığı için Rabbine şükreder. Böylece hem Rabbiyle hem de Peygamberiyle manevi bir iletişim halinde olur. Bu iletişimin hayatına sirayet eden manevi tesiriyle güçlenir. Ruhunun kirlerinden arınır. “Bana salât ve selam getirin. Çünkü bu sizin için bir arınmadır” (*İbn Hanbel, II, 364*)

“Bana bir kez salavât getirene Allah on kez salavât getirir (rahmet eyler)” (*Müslim, Salât 70*) buyuran Efendimiz bu gerçeği kendi diliyle ifade etmiştir.

Dil ile salât etmenin yanı sıra ona nazil olan Kur'an'ı hayat boyu yaşamaya azmetmek, sünnetine sıkıca sarılarak onu desteklemek de bir salavâttir. Çünkü salât aradaki iman ve gönül bağına daima canlı tutmak demektir.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْدِمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ
وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

“Ey iman edenler! Kendi görüşünüzü Allah’ın ve Resûlünün verdiği hükmün önüne geçirmeyin, Allah’a itaatsizlikten korkun! Şüphesiz Allah her şeyi işitmekte ve bilmektedir.”

Hucurat 49/1.

Rivayete göre bazı bedeviler, Peygamber (a.s)’ın odalarının önüne gelip, ona, “Ey Muhammed! Çık, yanımıza gel” diye bağırmağa başladılar. Bu olay üzerine surenin bu ayetleri nazil oldu. Bu surede müslümanların Allah’a ve Resûlüne karşı riayet etmeleri gereken edep, kendi aralarında ve başkalarıyla ilişkilerinde uymaları gereken ahlaki tavır konusunda emir ve tavsiyelere yer verilmiştir. Önemi ve değeri ne olursa olsun hiçbir kimsenin irade ve rızasını, Allah ve Resûlünün irade ve rızasının önüne geçirmemesi, onu buna tercih etmemesi, önceliği ilâhi irade ve rızaya vermesi gerektiği anlamına gelmektedir.

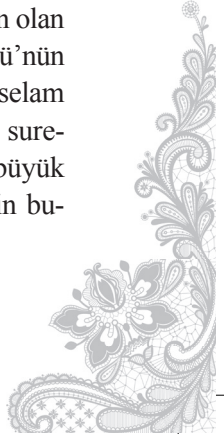
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

الْبَخِيلُ الَّذِي مَنْ ذُكِرْتُ عَنْدَهُ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ

“Cimri, yanında adım anıldığı halde bana salât ü selam getirmeyen kimsedir.”

Tirmizî, Daavât 101.

Tükenir korkusuyla malını harcamayan kimseye cimri denir. Yaygın olan anlayış budur. Bu anlamdaki cimriden daha kötü olanı ise, Allah Resûlü’nün ifadesiyle, yanında Peygamberimizin adı anıldığı halde ona salât ü selam getirmeyen kimsedir. Bu kimse Resûlullah’a salât ü selam getirmek suretiyle kazanacağı manevi ecre önem vermemiş, kendini elde edeceği büyük bir sevaptan mahrum bırakmış ve bu suretle Peygamber Efendimizin buyurduğu gibi cimri olup çıkmıştır.

SALAVÂT METİNLERİ

Ümmet olarak Peygamberimize karşı vazifelerimizin başında ona salavât getirmek geliyor. Ayet-i kerime'de: *"Şüphesiz Allah ve melekleri Peygamber'e salât ediyorlar. Ey iman edenler! Siz de ona salât edin, selam edin."* (Ahzab 33/56) beyanı ile müminlerin peygamberlerine salavât getirmeleri emredilmektedir. Bu ayette geçen salât kelimesinin, sahabeye Peygamberin yanında durmaları, onu desteklemeleri ve tevhit mücadelesinde ona yardımcı olmaları manasına geldiği yorumunu yapanlar da vardır. Fakat bu peygamberimizin bizzat talep ettiği ve lafzını da öğrettiği kelimeler ile salavâtta bulunmayı göz ardı etmeyi gerektirmez. Allah'ın salavât etmesi merhamet etmesi demektir. Meleklerin ve müminlerin salavât getirmesi ise peygamber için Allah'tan rahmet dilemektir.

Salavât metinlerinin en yaygın şekli namazlarda tahiyattan sonra okuduğumuz ve halk arasında sallı-barık dualarıdır. Bu metinler şu rivayetlere dayanmaktadır. Sahabeden Ka'b b. Ucre şöyle demiştir: Bir gün Peygamber (a.s) yanımıza geldi. Biz: 'Ey Allah'ın Resûlü biz sana nasıl selam vereceğimizi öğrendik. Peki sana nasıl salavât getireceğiz?' dedik. Allah Resûlü şöyle buyurdu: *"Allah'ım Muhammed'e ve Muhammed ailesine, İbrahim'in ailesine rahmet ettiğin gibi rahmet et. Şüphesiz sen övgüye layık ve şanı yücesin. Allah'ım! Muhammed'e ve Muhammed ailesine, tıpkı İbrahim ailesine bereket ihsan ettiğin gibi bereket ihsan eyle. Şüphesiz sen övgüye en layık ve şanı en yüce olansın."* (Müslim, Salât 66) İmam Müslim'in Sahih'inde geçen başka bir rivayette ise yukarıdaki ayetin nüzulünden sonra sahabe-i kiram Peygamberimize (a.s) salavâtın keyfiyetini sormuş Peygamberimiz yukarıda mealini verdiğimiz salavât lafzını onlara öğretmiştir. Namazlarımızda okuduğumuza denk düşen rivayet ise İmam Neseî'nin Sünen'inde geçen yine Ka'b b. Ucre'den rivayet edilen hadistir. *"Allah'ım! Muhammed'e ve Muhammed ailesine İbrahim'e ve İbrahim ailesine rahmet ettiğin gibi rahmet et. Şüphesiz sen övgüye en layık ve şanı en yüce olansın. Allah'ım! Muhammed'e ve Muhammed ailesine İbrahim'e ve İbrahim ailesine bereket ihsan ettiğin gibi bereket ihsan eyle. Şüphesiz sen övgüye en layık ve şanı en yüce olansın."* (Neseî, Sehv 51/1286)

AYET-İ KERİME VE MEALİ

فَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ
طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ

“Resûlüm! Sen onların söylediklerini sabırla karşıla; güneş doğmadan ve batmadan önce rabbini hamd ederek tesbih et.”

Kaf 50/39.

Hız. Peygamber’i üzen şey, Mekke müşriklerinin risâlet, vahiy ve Hz Peygamber hakkında söyledikleri çirkin sözlerdir. Çünkü bu sure Mekke’de nazil olmuştur. Bu gerçek başka bir ayette şöyle anlatılır: *“Onların söylediklerinin seni çok üzdüğünü elbette biliyoruz. Gerçekte onlar seni yalanlamıyorlar; fakat o zalimler Allah’ın ayetlerini yalanlıyorlar.”* (Enam 6/3) Bu surenin indirildiği dönemde henüz beş vakit namaz farz kılınmadığına göre, ayetlerde zikredilen vakitlerde Allah’ı hamd ve tesbih (tenzih) ile anmayı, nafile namaz veya doğrudan zihin ve dil ile anma şeklinde anlamak mümkündür.

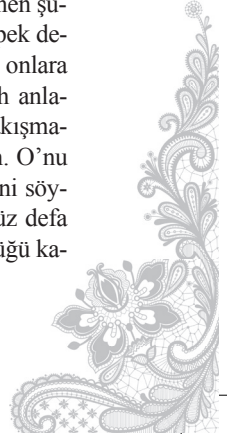
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

كَلِمَتَانِ حَبِيبَتَانِ إِلَى الرَّحْمَنِ، خَفِيفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ، ثَقِيلَتَانِ فِي
الْمِيزَانِ: سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ

“Dile hafif, mizana konduğunda ağır gelen ve Rahman olan Allah’ı hoşnut eden iki cümle vardır: Sübhânallahî ve bi-hamdihî ve sübhânallahî’l-azîm: Ben Allah’ı ulûhiyyet makamına yakışmayan sıfatlardan tenzih eder ve O’na hamd ederim. Ben Yüce Allah’ı ulûhiyyet makamına yakışmayan sıfatlardan tekrar tenzih ederim.”

Buhâri, Daavât 65, Eymân 19, Tevhîd 58; Müslim, Zikir 31.

Peygamber Efendimiz bu zikrin yükte hafif, pahada ağır olduğunu söylüyor. Söylenmesi pek kolay, ama insana kazandırdığı sevabın hesap edilemeyecek kadar çok olduğunu buyuruyor. Hadis-i şerifte esmâ-i hüsnâdan “Rahman”ın özellikle söylenerek, bu zikrin *Rahman olan Allah’ı hoşnut edeceğinin* belirtilmesiyle anlatılmak istenen şudur: Allah’ın rahmeti ve merhameti çok geniştir. Kolayca söylenmekle beraber pek derin manalar ihtiva eden bu zikri söyleyenleri Cenâb-ı Hak rahmetiyle kuşatır, onlara hayır ve bereket ihsan eder. Dilimizde çok kullanılan tesbih sözü, sübhânallah anlamına gelmektedir. Sübhânallah ise, ben Allah Teâlâ’yı ulûhiyyet makamına yakışmayan sıfatlardan tenzih ederim. O’na hiçbir eksikliği yakıştırmam, yaklaştırmam. O’nu en yüce, en üstün sıfatlarla anarım, demektir. *Sübhânallahî ve bi-hamdihî* zikrini söylemenin fazileti ile ilgili başka hadisler de vardır. Bunlardan birinde “günde yüz defa *sübhânallahî ve bi-hamdihî* zikrini tekrarlayan bir kimsenin günahları denizköpüğü kadar bile olsa hepsinin bağışlanacağını müjdelenmiştir.

TESBİH

“Allah’ın noksan sıfatlardan münezze ve yüce olduğuna inanıp bunu sözleri ve davranışlarıyla belirtmek” anlamına gelen teşbih, Rabbimizi ilahlık vasfıyla bağdaşmayan her türlü eksiklikten uzak kılmayı ve tenzih etmeyi ifade eder.

Kelimenin kök anlamı “hızlı biçimde yüzmek”tir. Bazı âlimler kelimenin kök anlamıyla irtibat kurarak tesbihe “kulun Allah’a ibadet etme niyetiyle her türlü kötülükten hızla uzaklaşması” anlamını verir.

Buradan hareketle tesbihin “insanın sürekli biçimde ilahi kontrol altında bulunduğunu bilmesi, daima iyi ve yararlı işler yapmaya çalışması” şeklinde daha kapsamlı bir içeriğe sahip olduğu söylenebilir.

Tesbih tevhit inancına sağlam bir zemin sağlar ve bunun devamlılığını temin eder. Tesbihin tam anlamıyla bu işlevini yerine getirebilmesi için insanın duygu ve düşüncelerinin, davranışlarının ve dilinin aynı yönde seyretmesi gerekir.

“Evreni yaratan ve yöneten varlığın yüce ve münezze oluşu bilgisine öncelikle düşüncenin ulaşması, gönlün buna katılması tesbih eyleminin birinci aşamasını oluşturur. Ardından kişinin bütün kötülüklerden süratle kaçıp Allah’a sığınma aşaması gelir.

Üçüncü aşamada hem iç etkilenmeyi sağlamak hem bu psikolojiyi sürdürmek için tesbih lafızlarının dille tekrarlanması gelir.” Fakat sadece dilin tekrarladığı ama hayatın pratiğine katılmayan bir tesbih hakiki işlevini tam olarak yerine getirmeyecektir.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ
رَبِّكَ بِالْعَشِيِّ وَالْإِبْكَارِ

“(Resûlüm!) Sen sabret, çünkü Allah’ın vaadi mutlaka gerçekleşir; günahının bağışlanmasını iste ve sabah akşam rabbini hamd ile tesbih et.”

Mümin 40/55.

“Allah’ın vaadi”, Mümin Suresi 51. ayetteki peygamberlerine ve inananlara mutlaka yardım edeceğine dair sözüdür. Mekke döneminin en sıkıntılı günlerinde indiği anlaşılan bu ayetlerde Hz. Muhammed’e “*sen sabret*” buyrulurken, Musa ve ona inananlar hakkında olduğu gibi kendisi ve ümmeti hakkında da bu vadinin mutlaka gerçekleşeceği müjdelenmektedir. Ayette Hz. Peygamber’den, günahının bağışlanması için dua etmesi istenmektedir; Fetih Suresi’nde ise ona gelmiş geçmiş bütün günahlarının bağışlandığı müjdelenmiştir. Diğer peygamberler gibi Peygamber efendimiz de mâsum (günah işlemekten korunmuş) olduğu için bazı müfessirler, “*Günahının bağışlanmasını dile*” buyruğunun, tövbe ve istiğfar mahiyetinde olduğunu beyan etmişlerdir. (bk. Buhâri, Da‘avât 3; Müsned, IV, 211)

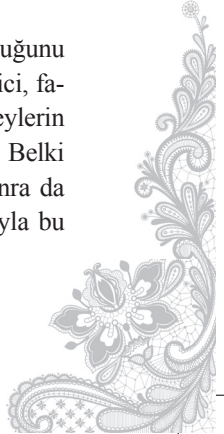
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

لَأَنَّ أَقْوَلَ سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ،
أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ

“Sübhânallâhi velhamdüllâhi velâ ilâhe illallahü vallâhü ekber demek, benim için, üzerine güneş doğan her şeyden daha kıymetlidir.”

Müslim, Zikir 32.

Allah Resûlü bu zikri, *üzerine güneş doğan her şeyden daha üstün* tuttuğunu söylemektedir. Bu ifadesiyle Efendimiz bütün dünya nimetlerinin gelip geçici, fakat bu zikrin sevabının kalıcı olduğunu hatırlatmakta, bunun için de fâni şeylerin değil, sevabı tükenmeyen işlerin peşine düşmek gerektiğini ima etmektedir. Belki de Peygamber Efendimiz bu zikri söylemeyi, bütün dünyayı elde edip sonra da onu Allah yolunda harcamaya tercih edeceğini belirtmek istemiş, dolayısıyla bu zikrin dünyaya bedel olduğunu ifade buyurmuştur.

FAZİLETİ ÇOK OLAN TESBİHAT ÖRNEKLERİ

Allah Teâlâ Kur'an-ı Kerim'de sıkça yeryüzündeki her şeyin zatını tesbih ettiğini zikrederek müminlerden de tesbih etmelerini emretmektedir. Tesbih, Cenâb-ı Hakk'ı ulûhiyetle bağdaşmayan her türlü eksiklik ve noksanlıktan tenzih etmeyi ifade eder. Aynı kökten sübhane kelimesine lafza-i celâlin eklenmesiyle oluşturulan sübhanallah terkibi tesbihle aynı anlama gelir. Peygamberimiz ahabına tesbih lafızlarını öğretmiş ve fazileti hakkında bilgilendirmiştir. Medine'ye hicret eden bazı fakir müslümanlar Peygamberimize gelerek dediler ki: Ya Resûlallah! Zenginler cennetin en yüksek derecelerini ve ebedi nimetleri alıp götürdüler. Çünkü bizim gibi namaz kılıyorlar, bizim gibi oruç tutuyorlar. Fazladan malları olduğu için bir de onlar hacca gidiyorlar, cihat ediyorlar ve sadaka veriyorlar. Fakat bizim sadaka verebilecek malımız yok. Bunun üzerine Peygamber (a.s): *“Size bir şey haber vereyim mi? Dediğimi yaptığınız takdirde sizi sevapta geçenlere yetişirsiniz. Sizden sonrakilerden de kimse size yetişemez ve içinde bulunduğumuz toplulukta en hayırlı topluluk olursunuz. Ancak onlar da sizin yaptığınız bu tesbihleri yaparlarsa size yetişebilirler. Her namazın peşinde otuz üç defa tesbih (sübhanallah), otuz üç defa tahmid (elhamdülillah), otuz üç defa tekbir (Allahuekber) getirirsiniz. (Buhari, Ezan 155) Hz. Ali'nin rivayet ettiğine göre Resûlullah Hz. Ali (r.a) ve Hz. Fatıma'ya (r.a) bu tesbihleri yatağa girdiklerinde okumalarını tavsiye etmiştir.”* (Buhari, Daavât 11; Müslim, Zikir 80)

Ebu Hüreyre'nin rivayetine göre Peygamberimiz şöyle buyurmuştur: *“Kim sabah akşam yüz defa 'sübhanallahi ve bihamdihi' derse kıyamet günü hiçbir kimse bu adamın söylediği bu zikirden daha faziletli bir şeyle gelemes. Ancak birisi onun söylediğinin benzerini veya daha fazlasını söylerse o başka.”* (Müslim, Zikir 29) Bir başka hadiste, *Sübhanallahi velhamdülillahi ve la ilahe illallahu vellahu ekber* cümlesi cennet nimeti olarak tavsif edilmiştir. (Tirmizi, Daavât 82) Başka bir tesbih de şöyledir: *Sübhanallahi ve bihamdihi adede halkihi ve rıda nefsihi ve zineti arşihî ve midade kelimatihî.* (Müslim, Zikir 79)

AYET-İ KERİME VE MEALİ

ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ
فَاعْبُدُوهُ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ

“Rabbiniz Allah işte O’dur. O’ndan başka ilah yoktur. O her şeyin yaratıcısıdır. Öyleyse O’na kulluk edin, O her şeye vekildir.”

Enam 6/102.

Mekke’nin ilk dönemlerinde nazil olan bu ayetlerde Yüce Allah, zatını ve sıfatlarını bize tanıtmaktadır. Ayetin siyak ve sibakına da bakıldığında önce müşriklerin batıl ilah anlayışı reddedilmekte, sonra Allah’ın yeri ve gökleri benzersiz yarattığı, onun eşi ve çocuklarının olmadığı, her şeyin sahibi olduğu, ondan başka ilah olmadığı ve ona kulluk edilmesi gerektiği bildirilmektedir.

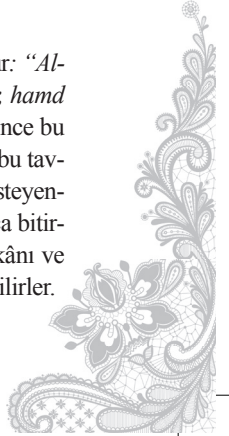
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ
وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، فِي يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ، كَانَتْ لَهُ عَدَلٌ عَشْرٍ
رِقَابٍ، وَكُتِبَتْ لَهُ مِائَةُ حَسَنَةٍ وَمُحِيتَ عَنْهُ مِائَةُ سَيِّئَةٍ، وَكَانَتْ لَهُ
حِزْبًا مِنَ الشَّيْطَانِ، يَوْمَهُ ذَلِكَ، حَتَّىٰ يُمِيسِيَ وَلَمْ يَأْتِ أَحَدٌ أَفْضَلَ
مِمَّا جَاءَ بِهِ إِلَّا أَحَدٌ عَمِلَ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ

“Bir kimse her gün yüz defa, lâ ilâhe illallahü vahdehü lâ şerike leh, lehü'l-mülkü ve lehü'l-hamdü ve hüve alâ külli şey'in kadîr; derse, on köle âzâd etmiş kadar sevap kazanır; ona yüz iyilik sevabı yazılır; yüz günahı bağışlanır; bu zikir o gün akşama kadar o kimsenin şeytandan korunmasını sağlar. Bu zikri ondan daha fazla tekrarlayan kimse dışında hiç kimse daha faziletli bir iş yapmamış olur”.

Buhâri, Bed'ü'l-halk 11; Daavât 64, 65; Müslim, Zikir 28.

Bu zikir Cenâb-ı Hakk’ın kudretini en güzel şekilde ifade etmektedir. Manası şudur: “Allah’tan başka ilah yoktur, yalnız Allah vardır. O tektir, ortağı yoktur. Mülk O’nundur, hamd O’na mahsustur. O’nun gücü her şeye yeter”. Namazlardan sonra ve dua etmeden önce bu zikri zaten beş defa söyleyen müslümanların, beş defa daha söyleyerek Efendimizin bu tavsiyesini yerine getirmeleri hiç de zor değildir. Bu zikri günde yüz defa tekrarlamak isteyenlerin, hepsini aynı zamanda söylemesi de gerekmez. Şüphesiz en münasibi başlayınca bitirmek ve akşama kadar şeytandan korunmak için de sabahleyin okumaktır. Buna imkânı ve vakti olmayanlar fırsat buldukça beşer onar defa tekrarlayarak da yüze tamamlayabilirler.

KELİME-İ TEVHİD

“Zât-ı ilâhiyyeyi zihinde canlandırılabilcek her şeyden berî kılmak” anlamındaki tevhit ile burada “cümle” manasına gelen kelimedden oluşan kelime-i tevhit (kelimetü't-tevhit) tabiri Allah'tan başka tanrının bulunmadığını ifade eden cümlenin adıdır.”

Tevhit inancı İslam'ın temel esasıdır. İslam dinine girmek isteyen kimsenin yapması gereken ilk şey kelime-i tevhidi içtenlikle kabullenmesidir.

Kelime-i tevhit, inanç esaslarını iki temel üzerine kurar. Bunların ilki Allah'ın yüceliği ve birliği, ikincisi de bu ilkeyi insanlara ulaştıran nübüvvet müessesesidir. “la” ile başlayan kelime-i tevhit ile öncelikle şirke sebebiyet verecek inançlar geçersiz hale getirilir. Ancak Allah'tan başka ilâhın bulunmadığına inanmak imanın kemali için yeterli olmadığından sonraki aşamada Hz. Peygamber'in nübüvvetinin tasdiki vurgulanır. Bu da Allah'ın varlığına ve birliğine Resûlullah'ın (a.s)'ın açıkladığı şekilde inanılması gerektiğini gösterir. (*Âl-i İmran 3/31*)

“Resûlullah'ın iman için “inanmak”, İslam için “şehadet etmek” kavramlarını kullanmasından dolayı kelime-i tevhitin (imanın) zihni ve kalbi bir amel, kelime-i şehadetin ise dil ve ikrar yoluyla icra edilen bir fiil olduğu” (*Müslim, İman 2; Ebu Dâvud, Sünnet 16*) genel bir kabul olarak ifade edilmiştir.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

“Kur’an okuyacağın vakit, o kovulmuş şeytandan Allah’a sığın.”

Nahl 16/98.

Hitap Hz. Peygamber’e olmakla birlikte onun şahsında bütün insanların dikkati, hidayet rehberi olan Kur’an’a çekilmektedir. Çünkü Kur’an-ı Kerim insan için müjde, irşat ve uyarlarıyla en doğru ve en güvenilir rehberdir. Fakat Kur’an’ın rehberliğinden yararlanabilmek için önce “kovulmuş şeytan”ın vesveselerine karşı Allah Teâlâ’ya sığınmamız öğütlenmektedir. Böylece zihin ve kalbimizi kötü duygu ve düşüncelerden uzaklaştırıp Kur’an’ın hidayetine açmamız gerektiğine işaret edilmektedir. Bu öğüt dolayısıyla müslümanların Kur’an okumaya başlarken “besmele”den önce “eûzü” çekmeleri müstehap kabul edilmiştir.

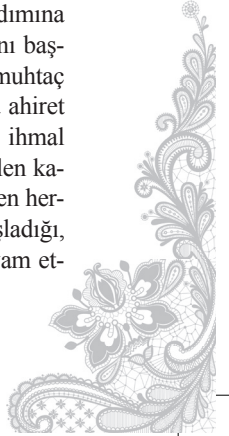
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَتَعَوَّذُ مِنْهُنَّ دُبُرَ الصَّلَاةِ:
«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ، وَأَعُوذُ بِكَ أَنْ أُرَدَّ إِلَى أَرْذَلِ
الْعُمُرِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الدُّنْيَا، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ»

Resûlullah (a.s) namazlardan sonra şu duayı okuyarak Allah’a sığındı: “Allahümme inni eûzü bike mine’l-cübni ve’l-buhl, ve eûzü bike min en uredde ilâ erzeli’l-ömr, ve eûzü bike min fitneti’d-dünyâ, ve eûzü bike min fitneti’l-kabr: Allahım! Korkaklıktan, cimrilikten sana sığınırım. Erzel-i ömürden sana sığınırım. Dünya fitnesinden sana sığınırım. Kabir fitnesinden sana sığınırım.”

Buhâri, Cihad 25, Daavât 37, 41, 44.

Peygamber Efendimizin bizzat kendisi insan son derece tehlikeli olan bazı hususlardan Allah’a sığınmış, bunlardan sakınmamız ve onlardan korumamız için bizim de Cenâb-ı Hakk’a sığınmamız gerektiğini belirtmiştir. Erzel-i ömür, İnsanın iyice ihtiyarladığı, düşkün hale geldiği, başkalarının eline avucuna bakıp onların yardımına muhtaç olduğu dönemi ifade der. Dünya fitnesi pek çeşitlidir. Cazibesiyle insanı baştan çıkararak mal, mülk, nefsin hoşlandığı çeşitli zevkler, hatta insanı başkasına muhtaç edip zor durumda bırakan fakirlik birer dünya fitnesidir. Bunların hepsi insana ahiret yolcusu olduğunu, yapması gereken birtakım görevleri bulunduğunu unutturan, ihmal ettiren ve ayağını kaydıran uçurumlardır. Hadiste geçen kabir fitnesi ile kastedilen kabirde imtihana tutulup mahcup ve mahzun olmamaktır. Zira orası, meleklerin ölen herkesi sorguya çekmesiyle başlayan kabir hayatı, iyi kullar için huzur ikliminin başladığı, dünyadaki görevini gerektiği gibi yapmayanlar için de sıkıntıların başlayıp devam ettiği bir başka âlemdir.

İSTİÂZE

Fatır Suresi'nde Rabbimiz şöyle buyuruyor: *“Ey insanlar! Şüphesiz Allah'ın vaadi gerçektir. Sakın dünya hayatı sizi aldatmasın. Sakın çok aldatıcı (şeytan), Allah hakkında sizi aldatmasın. Şüphesiz şeytan sizin için bir düşmandır. Öyle ise (siz de) onu düşman tanıyın. O, kendi taraftarlarını ancak alevli ateşe girecek kimselerden olmaya çağırır.”* (Fatır 35/5,6) Nefsin sapkın arzularından, şeytanın tuzaklarından kurtulmak için manevi kuvvete ihtiyaç vardır. O da Allah'ın korumasına sığınmaktır. Ondan yardım talep etmektir.

Ayet-i kerimede şeytanın tuzakları ile karşılaşıldığında yapılması gerekenler şöyle beyan buyrulmaktadır: *“Eğer şeytandan bir kıskırtma seni dürterse, hemen Allah'a sığın. Şüphesiz O, hakkıyla işitendir; hakkıyla bilendir.”* (Araf 7/200)

Peygamberimiz her vesile ile istiâzede bulunmak suretiyle ümmetine yol göstermiştir. Bir sahabe Peygamberimize gelerek: *“Ey Allah'ın Resûlü! Bana kendisiyle Allah'a sığınacağım bir dua öğret”* diye talepte bulununca Peygamberimiz şöyle dua etmesini buyurmuştur: *“De ki, Allah'ım! Kulağımın şerrinden, gözümün şerrinden, dilimin şerrinden, kalbimin şerrinden ve şehvetimin şerrinden sana sığınırım.”* (Tirmizi, Daavât 74)

Zeyd b. Erkam şöyle demiştir: Ben size sadece Resûlullah'ın bize öğrettiğini öğretiyorum: O şöyle derdi: *“Allah'ım acizlikten, tembellikten, cimrilikten, korkaklıktan, ihtiyarlıktan, kabir azabından, sana sığınırım. Allah'ım nefsimi takvasını (sorumluluk bilincini) nasip et ve onu arındır; onu en iyi arındıracak sensin. Onun dostu ve velisi sensin. Allah'ım huşu duymayan kalpten, doymayan nefisten, fayda vermeyen ilimden ve kabul olmayan duadan sana sığınırım.”* (Nesefî, İstiâze 13; Müslim, Zikir 73)

Ebu Hüreyre Peygamberimizin şöyle dua ettiğini rivayet eder: *“Allah'ım! Bozgunculuktan, münafıklıktan ve kötü ahlaktan sana sığınırım.”* (Ebu Dâvud, Vitir 32) Hz. Âişe Peygamberimizin secdeye kapanıp şu ifadelerle dua ettiğini nakleder: *“Allah'ım gazabından rızana, cezandan affına sığınırım. Senden sana sığınırım. Sana tüm övgüleri saysam yine de bitiremem. Sen kendini nasıl övdüysen öylesin.”* (Müslim, Salât 222) Başka bir duası: *“Allah'ım! Fakirlikten, yokluktan ve zilletten sana sığınırım. Zulmetmekten ve zulme uğramaktan sana sığınırım.”* (Ebu Dâvud, Vitir 32)

AYET-İ KERİME VE MEALİ

ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ

“Rabbimize yalvara yakara ve gizlice dua edin. Bilesiniz ki O, haddi aşanları sevmez.”

Araf 7/55.

“Tazarru” Allah’a karşı boyun eğme ve O’na huşu içinde yalvarma demektir. Bu ayette, insanlara kibir ve gurura kapılmama, ilahi emirler karşısında teslim olma ve Yüce Allah’a teslimiyet içinde dua ve niyazda bulunma emredilmektedir. Çünkü tazarru, Allah’ın büyüklüğünü kabul edip O’nun karşısında eğilme ve nefsin en güzel bir şekilde ıslahıdır.

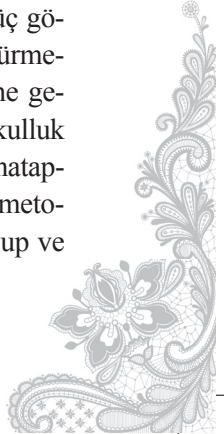
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

أَنَّ رَسُولَ صَلَّى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَذَ بِيَدِهِ، وَقَالَ: يَا مُعَاذُ، وَاللَّهِ إِنِّي لَأُحِبُّكَ، وَاللَّهِ إِنِّي لَأُحِبُّكَ، فَقَالَ: أَوْصِيكَ يَا مُعَاذُ لَا تَدْعَنِّي فِي دُبُرِ كُلِّ صَلَاةٍ تَقُولُ: اللَّهُمَّ اعْنِي عَلَى ذِكْرِكَ، وَشُكْرِكَ، وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ

Resûlullah (a.s) Muaz (r.a)’ın elinden tuttu ve: “Muaz! Vallahi seni gerçekten seviyorum” buyurdu. Sonra sözüne şöyle devam etti: “Muaz! Her namazdan sonra şu duayı mutlaka okumanı tavsiye ediyorum: Allâhümme einnî alâ zikrike ve şükrike ve hüsnî ibâdetik: Allahım! Seni anıp zikretmek, nimetine şükretmek, sana lâyük ibadet etmek için bana yardım eyle!”

Ebû Dâvud Vitr 26.

Allah Teâlâ’dan istenmesi gereken bu üç şey, insanın en önemli üç görevidir. Bu görevlerden birincisi, Cenâb-ı Hakk’ın adını dilden düşürmektir. İkincisi her an binlercesinden faydalanılan sayısız nimetlerine gereği gibi şükredebilmektir. Üçüncüsü de O’nun şanına yakışır şekilde kulluk görevini yapabilmektir. İnsanların gönlüne hitap eden kimselerin, muhatapları üzerinde umdukları tesiri yapabilmek için Efendimizin bu irşat meto- dundan yeterince faydalanması gerekir. Tatlı bir dil, yumuşak bir üslup ve sınımsız bir gönül irşat hayatının vazgeçilmez unsurlarıdır.

NAMAZLARIN ARDINDAN YAPILAN MESNUN DUALAR

“Her kim her namazın peşinde üç kere:

أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ

‘Kendisinden başka hiçbir ilâh olmayan, Hayy ve Kayyum olan, Allah’tan mağfiret dilerim ve O’na tevbe ederim’ derse, harpten kaçmış (en büyük günahı işlemiş) de olsa, Allah Teâlâ onun bütün günahlarını affeder.’ (İbnü’s- Sünnî, Amelü’l- yevmi ve’l-leyle 53)

Hiz. Peygamber (a.s) “Ey Mu’az! Şüphesiz ben, seni seviyorum. Her namazın peşinden:

اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَى ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ

“Ey Allah’ım! Seni zikretmem, sana şükretmem ve güzel ibadet etmem için bana yardım et” diye dua etmeyi terk etme.” buyurdu. (Neseî, Sıfatu’s-salât 60) buyurmuştur.

“Her kim, her namazın peşinde Ayetü’l-Kürsî’yi okursa, onunla cennete girmek arasında ancak ölüm vardır (öldüğü gibi cennete girer).” (Neseî, Amelü’l- yevmi ve’l-leyle 182)

“Her kim, her namazın peşinden otuz üç kere tesbih, otuz üç kere tahmid, otuz üç kere de tekbir getirdikten sonra yüzüncüde:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ الْمَلِكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

derse, günahları denizin köpükleri kadar da olsa affedilir.”(Müslim, Mesâcid 146.)

AYET-İ KERİME VE MEALİ

يَا مَرْيَمُ اقْنُتِي لِرَبِّكِ وَاسْجُدِي وَارْكَعِي مَعَ الرَّاكِعِينَ

“Ey Meryem! Rabbine itaat et; secdeye kapan! O’nun huzurunda saygıyla eğilenlerle beraber sen de rükû et!”

Âl-i İmran 3/43.

Ey Meryem! Allah seni ve aileni seçti, seçilmiş olmanın gereğini Rabbine itaat ve ibadet ederek yerine getir. Bu hitap onun canı gönülden kulluk etmek ve bütün varlığını Allah yoluna adanmak suretiyle ilahi takdire mazhar olduğuna işaret eder.

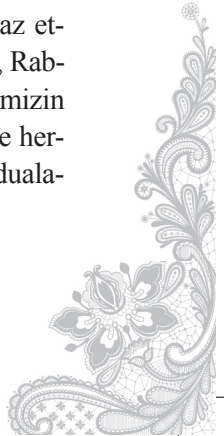
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الْعَبْدُ مِنْ رَبِّهِ، وَهُوَ سَاجِدٌ، فَأَكْثِرُوا الدُّعَاءَ

“Kulun Rabbine en yakın olduğu hâl secde hâlidir. İşte bu sebeple secdede çok dua etmeye bakın!”

Müslim, Salât 215.

Kur’an-ı Kerim’de anlatıldığı üzere, Allah Teâlâ Âdem (a.s.)’ı yarattığı zaman meleklerle, “Âdem’e secde edin!” diye emretmişti. O zaman bütün melekler secde ettiği halde İblis kibirlendiği için secde etmemiş ve böylece Allah’ın rahmetini kaybederek kâfirlerden olmuştu (Bakara 2/34). İnsan Cenâb-ı Hakk’ın yüce huzurunda alnını yere koyup secde etmek suretiyle “Rabbim, ben senin yüceliğini kabul ediyorum. Senin emrine uyararak huzurunda secde ediyorum. Ben şeytanın yanında değil, meleklerin safında yer almak istiyorum. Benim kulluğumu kabul et” diye Rabbine niyaz etmektedir. Secde halini değerli kılan kulun işte bu samimiyetidir. İnsan, Rabbine yakın olduğu halleri ve zamanları iyi bilmeli ve bunları, Efendimizin tavsiye buyurduğu gibi, dua ederek değerlendirmelidir. Fakat secdede herhangi bir duayı rastgele yapmak uygun değildir. Secdede yapılacak duaların Peygamber Efendimizin yaptığı dualardan olması gerekir.

SECDE

Sözlükte “eğilmek, boyun eğmek, tevazu ile alını yere koymak” anlamındaki sücûd masdarından gelen secde, fıkıh terimi olarak namazda alın, burun, el ayakları, dizler ve ayak parmakları zemine değecek şekilde yere kapanmayı ifade eder. Secdeyle aynı kökten türeyen ve “secde edilen yer” anlamına gelen mescit, Allah’a ibadet edilen yer ve bilhassa müslümanların ibadethaneleri için kullanılır. (DİA)

Rabbimiz şöyle buyurmaktadır: “*Göklerde ve yerde kim varsa, ister istemez kendileri de gölgeleri de sabah akşam Allah’a boyun eğer.*” (Ra’d 13/15) Buna göre secde bazen zorunlu, bazen de iradi boyun eğmeyi ve itaati ifade eder. Kâinatın deveranı zorunlu boyun eğmenin tecellisidir. Kulun kendi iradesi ile Rabbine itaat etmesi ise kulun iradesi ve kastına bağlıdır.

Secde, dinin direği olarak ifadesini bulmuş ve müminin miracı olarak yüceltilmiş olan namaz ibadetinin bir rüknüdür. Namazların her rekâtında iki defa secdeye gitmek namazın bir unsurudur.

Secde kulun Rabbine en yakın olduğu bir maneviyat mertebesidir. Peygamberimiz bu hakikati şöyle beyan buyuruyor: “*Kulun Rabbine en yakın olduğu (an) secde halidir. Öyleyse secdede iken çokça dua ediniz.*” (Müslim, Salât 215)

Secde hali bu derece ulvi bir hâl iken secdegâh olan mescitler de Allah katında en değerli mekânlardır. Peygamberimizin, yalnız başına nafile namazı kıldığında secdesini uzun tuttuğu ve bu durumda iken çok dua ettiği rivayet edilmektedir. Bu durum ibadetin hazzını ifade eden bir örnektir.

Fıkıh kitaplarımızda secdenin yedi aza üzere yapıldığı kaydedilmektedir. Secde anında ayakların, dizlerin, ellerin ve alının yere temas halinde olması gerekir. Bu uzuvların her birinin en az bir kısmının yere değmesi farzdır. Yine bir mazeret (özür) yokken alını yere değdirmeden sadece burun üzerine secde yeterli olmaz.

Secde ayetlerini okuyan ve okuyanı duyan kimsenin yapması gereken secdeye “tilavet secdesi” denir. Bu da ayakta tekbir getirilerek bir defa secdeye gitmek ve tekrar ayağa kalkarak tamamlamaktır. Hangi maksatla yapılırsa yapılsın secde anında “sübhane rabbiye’l-a’la” tesbihini üç defa söylemek gerekir. Tilavet secdesi Hanefi mezhebine göre vacip diğer mezheplere göre sünnettir.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا
بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ

“Bunlar, iman edenler ve Allah’ı zikrederek gönülleri huzura kavuşanlardır. Bilesiniz ki gönüller ancak Allah’ı zikrederek huzura kavuşur.”

Rad 13/28.

Bu ayette doğru yolu arayanların vasıfları bildirilmektedir. Ayetin bağlamı dikkate alındığı takdirde Allah’ı zikretmekten maksadın Kur’an olduğu düşünülebilir. Zira bir önceki ayette inkârcıların kabul etmedikleri şey Kur’an’dı. Müminlerin gönüllerini huzura kavuşturan zikir de yine Kur’an’dır. Ayrıca Kur’an-ı Kerim’de birçok yerde “zikr” kelimesi Kur’an’ın adı olarak geçmektedir (meselâ bk. Hicr 15/9; Nahl 16/44; Enbiyâ 21/50; Fussilet 41/41). Bununla birlikte zikir masdar olarak “anmak” manasına da gelir. Ayette bu mananın yani dil veya kalp ile Allah’ın anılmasının kastedilmiş olması kuvvetle muhtemeldir. Allah’ın hidayete erdirdiği kimseler Allah’a ve Kur’an’a gönülden ve samimi olarak inanan, Kur’an-ı Kerim’i okumakla ve Allah’ın adını anmakla kalpleri huzur, ruhları sükûnet bulan kimselerdir.

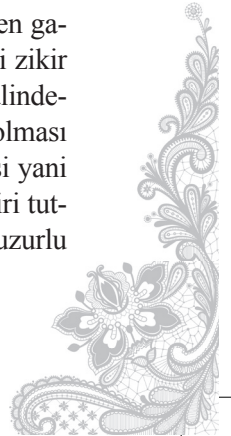
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

مَثَلُ الَّذِي يَذْكُرُ رَبَّهُ وَالَّذِي لَا يَذْكُرُ رَبَّهُ مَثَلُ الْحَيِّ وَالْمَيِّتِ

“Rabbini zikredenle etmeyenin farkı, diriyle ölüünün farkı gibidir.”

Buhâri, Daavât 66.

Resûlullah Efendimiz, Cenâb-ı Hakk’ın ism-i şerifi ve zikir-i cemiliyle parıldayan mümin gönülleri, damarlarında kan dolaşan diri vücutlara benzetmiştir. Allah’ı zikretmediği için paslanan ve manevi kirlerle örtülen gafil kalpleri de ölülerin hareketsiz bedenlerine benzetmiştir. Demek ki zikir kalplerin canı, ruhu ve hayatıdır. Kâinat devamlı surette hareket halindedir. İnsanın da tıpkı bir parçası olduğu bu kâinat gibi canlı ve diri olması gerekir. Günün muhtelif saatlerinde ibadet mecburiyetinin getirilmesi yani sabah, öğle, ikindi, akşam ve yatsı namazlarının kılınması kalpleri diri tutmak içindir. Bu zorunlu ibadetler kalbin can suyudur. Kalbin daha huzurlu olması, mevlâsını daha fazla anmasıyla mümkündür.

ZIKRULLAH İLE HAYAT BULMAK

Zikir, “anmak, hatırlamak, öğüt” anlamına gelir. Zikrullah ise Allah Teâlâ’nın anılması, Allah’tan (c.c) gafil olunmaması demektir.

Zikir Kur’an’da isim olarak geniş anlamlarda kullanılmakla birlikte neticede bütün manalar Allah’ı anma hususunda birleşir.

“Allah’ı anmak ve hatırlamakla gönüller huzura erer, içsel acılar, sancılar şifa bulur, sükûna kavuşur, yatıştır. Çünkü her şeyin başlangıcı ve sonu Allah’a bağlıdır. Bütünüyle sebepler zinciri Allah’tan başlar ve yine dö-nüp dolaşır O’nda son bulur. Mümkün ve muhtemel olan her şeyin akışı Allah’ta kesilir. Kalp ilahi marifetten, Allah’ı zikirden zevk almaya başla-yınca, bütün maksatların ve bütün işlerin Allah’a yönelmiş olduğunu anlar.

Her türlü iyiliğin, güzelliğin, mükemmelliğin kaynağı olan yüceler yü-cesi Hak Teâlâ’dır. O zaman O’nu zikreden aynı güzelliklerin kendisinde tecelli etmesine vesile olur. İnsanoğlu makbul olan tüm olgunlukları, değer gören faziletleri, kemal bulan vasıfları ancak Cenâb-ı Hak’ın gösterdiği yollardan elde edebilir. Bu da Allah Teâlâ’ya yakınlaşmakla mümkündür.

Zikir Allah’a (c.c) yakınlaşmanın en sağlam, en kolay ve en kestirme yoludur. Bir insanda mevcut olabilecek en mükemmel kişilik, Cenâb-ı Hak’tan ona yansıyanlardır. İnsan yaşadığı hayatın fani lezzetine değil de ebediyete ulaştırarak sükûnetine talip ise çokça zikre devam etmeli-dir. Çünkü çok söylenen şey kalpte yer eder ve söylenen şeyi sevdirir, ona muhabbet ettirir. İnsan neyi çok söylerse onu sever.”

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَلَوْلَا إِذْ دَخَلْتَ جَنَّتَكَ قُلْتَ مَا شَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ إِنَّ
تَرِنَ أَنَا أَقَلَّ مِنْكَ مَالًا وَوَلَدًا

“Bahçene girdiğinde “Maşallah! Güç ve kuvvet yalnız Allah’ındır” deseysin ya! Sen, her ne kadar beni servet ve evlat yönünden kendinden daha geri görsen de.”

Kehf 18/39.

İbni Abbas (r.a)’dan rivayet edildiğine göre bu kıssa, İsrailoğullarından biri mümin, biri kafir bahçe sahibi olan iki kardeş hakkında nazil olmuştur. Ayette geçen “*Cennet*” bahçe manasındadır. Ayet tüm servet, mal ve nimetlerin yegâne sahibinin Allah olduğunu, dolayısıyla O’na hamd edilmesi gerektiğini hatırlatmaktadır. Güç ve servet insana Allah’ı unutturmamalıdır.

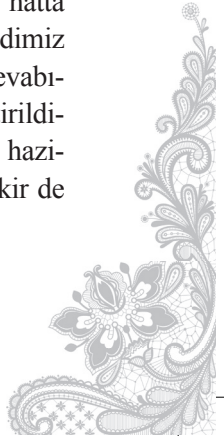
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

قُلْ: لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ فَإِنَّهَا كَنْزٌ مِنْ كُنُوزِ الْجَنَّةِ

“Lâ havle velâ kuvvete illâ billâh de. Zira bu cennet hazinelerinden bir hazinedir.”

Buhâri, Megâzî 38, Daavât 50.

“Lâ havle velâ kuvvete illâ billâh” zikrini, *kötülüklerden korunmak, iyilik yapmaya güç yetirmek ancak Allah’ın yardımıyla mümkün olur*” diye anlamak da mümkündür. Bu cümle, Allah istemedikçe insanın en küçük bir hareket yapamayacağını, bir halden bir başka hale geçemeyeceğini, hatta zihninden bir fikri geçiremeyeceğini pek güzel ifade etmektedir. Efendimiz bu zikrin “cennet hazinelerinden bir hazine” olduğunu söylemekle, sevabının çokluğunu ve bunu söyleyen kimse için o sevabın cennette biriktirildiğini anlatmak istemiş olabileceği gibi, insanların gözünde defineler, hazineler nasıl değerli ise, herkesin önemini görüp fark edemediği bu zikir de öylesine değerlidir demek istemiş olabilir.

KUVVET VE KUDRET SAHİBİ ALLAHTIR

Din, Allah tarafından insanların huzurlu ve mutlu bir hayatı öğretmek için gönderildiği gibi yaratılışın keyfiyeti hakkında beşer zihninde oluşan sorulara cevap vermek ve bu konuda varılan sonucu tashih etmek için de bir cevap niteliğindedir. Zira insan etrafında meydana gelen olaylarda, şahit olduğu durumlar üzerine bir fikir yürütür. Vahiyden bağımsız yürütülen bu fikri faaliyet çoğu zaman insanı dalalete götürmüştür. Tabiat olaylarını aşkın bir güce dayandırma fikri çoğu zaman sağlıklı bir sonuca varmamıştır.

İnsan, kendi hayatını baz aldığında yaratılışın tek bir güç yerine değişik ve farklı yeteneklerdeki güçler tarafından yönetildiğinin neticesini çıkarmıştır. Çünkü bir insan kendi hayatını devam ettirebilmesi için başkasının da yardımına ihtiyaç duyar. Bir işi başarması için farklı yetenekte insanların yardımına başvurmak zorundadır. Beklenen sonuç ancak değişik yeteneklerin bir araya gelmesiyle elde edilebilir. Dolayısıyla kâinatın yaratılış ve yönetilmesini de bu çerçevede yorumlar. Kur'an-ı Kerim inancımızda şirk diye tabir edilen bu zihin bulanıklığını gidermek için çeşitli cevaplar vermektedir.

“Eğer yerde ve gökte Allah’tan başka ilâhlar olsaydı, kesinlikle ikisinin de düzeni bozulurdu. Demek ki, Arş’ın Rabbi Allah, onların nitelemelerinden uzaktır, yücedir” (Enbiya 21/22) ayet-i kerimesiyle tevhit inancını mantık çerçevesine oturtur. Yaratılışın farklı güçlerin elinden olması, kâinatın yok olması, hayatın son bulması anlamına gelir. İnsanı tevhit akidesine sevk eden ayetler çoktur.

“Şüphesiz Allah rızık verendir; güçlüdür; çok kuvvetlidir.” (Zariyat 51/58)
“Yahut gökleri ve yeri yaratan ve size gökten yağmur indirip, onunla, ağaçlarını sizin yetiştiremeyeceğiniz gönül alıcı güzel bahçeler meydana getiren mi? Allah ile birlikte başka ilâh mı var!? Hayır, onlar (Allah’a) eş tutan bir kavimdir. Yahut yeryüzünü karar kılma yeri yapan, içinde nehirler akıtan, onun için oturaklı dağlar yapan ve iki denizin arasına bir engel koyan mı? Allah ile birlikte başka bir ilâh mı var!? Hayır, onların çoğu bilmiyor! Yahut kendisine dua ettiği zaman zorda kalmışa cevap veren ve başa gelen kötülüğü kaldıran, sizi yeryüzünün halifeleri kılan mı? Allah ile birlikte başka ilâh mı var!? Ne kadar az düşünüyorsunuz! (Neml 27/60-62).

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَإِذَا يَنْزَعَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْعٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

“Şeytan seni kıskırtacak olursa hemen Allah’a sığın. Çünkü Allah her şeyi işitir, her şeyi bilir.”

Araf 7/200.

Sözlükte “İstiâze”, “sığınma ve korunma” demektir. Yani Allah’ın yardım ve korumasına iltica etme, gönülden ona sığınma veya dil ve gönül ile ona sığınma onun yardımını isteme anlamındadır. İnsanın düşmanı olan nefse ve şeytana karşı Rabbine sığınması başka ayetlerde de emredilmektedir. Nahl (16/98) Suresi’nde: “Kur’an okuyacağın zaman, aşağılanarak kovulmuş Şeytan’ın şerrinden Allah’a sığın!”, Mü’minun (23/97) Suresi’nde ise: “De ki: Rabbim! Şeytanların füleme ve dürtüklemelerinden Sana sığınırım!” buyrulmuştur.

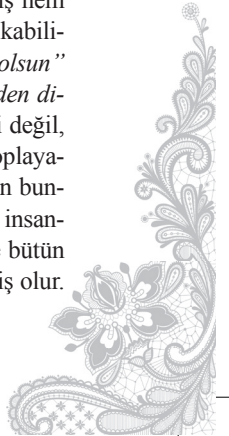
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَنَامَ، قَالَ: «اللَّهُمَّ بِاسْمِكَ أَمُوتُ وَأَحْيَا» وَإِذَا اسْتَيْقَظَ، قَالَ: «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَا نَفْسِي بَعْدَ مَا أَمَاتَهَا وَإِلَيْهِ الشُّؤْرُ»

Resûlullah (a.s.) yatağına yattığı zaman: “Bismike’llâhümme ahyâ ve emût: Allahum! Senin ismini anarak ölü, dirilirim (uyur, uyanırım)” derdi. Uykudan uyanınca da: “Elhamdülillâhillezî ahyânâ ba’de mâ emâtenâ ve ileyhi’n-nüşûr: Bizi öldükten sonra diriltlen Allah’a hamdolsun. Yeniden diriltip huzurunda toplayacak olan da O’dur” derdi.

Tirmizî, Daavât 28.

Burada ölmek ve dirilmek sözüyle Efendimiz uyumayı ve uyanmayı kastetmiştir. Zira uyku küçük ölümdür. Uyuyup uyanmamak da vardır. Bu sebeple bir mümin, öldürenin de diriltenin de sadece Allah olduğu hususundaki kesin inancını uyumadan önce bir daha tekrarlamak suretiyle Cenâb-ı Hakk’a hem imanını yenilemiş hem de O’na teslimiyetini arz etmiş olur. Uyanıp da gücünü, kuvvetini ve hareket kabiliyetini yeniden kazandığını görünce “Bizi öldükten sonra diriltlen Allah’a hamdolsun” demek suretiyle Allah Teâlâ’ya hem hamd etmiş hem de şükretmiş olur. “Yeniden diriltip huzurunda toplayacak olan da O’dur” demek suretiyle, uyku gibi mecâzi değil, hakiki ölümden sonra da bizi gerçek manada yeniden diriltecek ve huzurunda toplayacak olan yegâne varlığın Allah olduğu hususundaki imanını ortaya koyar. Bütün bunları şuurlu bir şekilde yapan kimse, Cenâb-ı Hakk’ın hem kendisi hem de bütün insanlar ve yaratılmışlar üzerindeki mutlak tasarrufuna olan imanını dile getirmiş ve bütün bunları zihninden geçirmek suretiyle de tefekkür gibi önemli bir ibadeti ifa etmiş olur.

KAYLÛLE

“Arapça kayl masterından türeyen kaylûle ve kâile “öğle sıcaklığının şiddetli olduğu gün ortasında uyuma” anlamına gelir. Kur’an’ın, geçmişte birçok şehir halkının kaylûle sırasında helâk edildiğine dair haberi (Araf 7/4) geleneğin çok eskilere dayandığına işaret eder. Evlerde, mescitlerde veya bir ağacın gölgesinde kaylûle yapılabilir. Cuma günleri cuma namazı kıldıktan sonra kaylûle yapıldığına dair sahabeden gelen rivayetler diğer günlerde de bunun öğle namazından sonra gerçekleştirildiğini göstermektedir. Ancak daha önce kaylûle yapıp, vaktini geçirmemek şartıyla sonrasında öğle namazını sıcaklığın etkisinin azaldığı vakte kadar tehir de câiz görülmüştür.

Uyku pasif bir olay değil, aksine çeşitli canlı türleri için değişiklikler arz edecek şekilde önceden programlanmış aktif bir hadisedir. Bu program gereğince de belli periyotlar halinde ortaya çıkar. İnsanın iç âlemiyle, yakın temasta bulunduğu dış âlem arasında zaman kavramı yönünden farklılıklar vardır. Dış çevrede bir gün yirmi dört saat olacak şekilde ayarlanmıştır. Bedendeki iç âlemin uyku ve uyanıklık yönünden günlük süresi ise gece-gündüz farkının bulunmadığı, ses ve ısı değişikliklerinin giderildiği ve sosyal uyarıların ortadan kaldırıldığı uyku laboratuvarlarında yapılan çalışmalarda yirmi beş saat ve daha fazla olarak tespit edilmiştir. Bu çalışmaların diğer bir önemli sonucu da bütün deneklerin öğle saatlerinde uyuduklarının gözlenmesidir. Buna dayanarak uyku uzmanları, insanın tabii yapısının öğle ve gece saatlerinde olmak üzere en az iki defa uyumaya göre programlandığını belirtmektedir. Öğle uykusunun bir özelliği, insana birkaç dakika içerisinde derin bir uykuyu yakalama imkânı vermesidir. Bu uyku esnasında beyin dalgalarının ölçümü sonucunda derin uykunun bir belirtisi olan delta dalgaları tespit edilmektedir. Delta dalgalı bir uykudan sonra gözünü açan kişi dinlenmiş ve tazelenmiş olarak uyanır. Bu tespit kaylûlenin kişide verimliliği arttıran bir faktör olduğunu göstermektedir. İnsan böyle bir uykudan sonra on iki saat kadar uyanık kalabilmektedir. Ortamın yeterince sakin ve sessiz olması şartıyla kaylûle zamanında yatakta uyumakla masa başında, koltukta uyumanın uyku niteliği yönünden bir farkının olmadığı, bu şekilde otuz kırk dakika kadar uyumanın bile günün geri kalan kısmını gerilimsiz ve enerjik geçirme imkânı sağladığı belirlenmiştir.”

AYET-İ KERİME VE MEALİ

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ

“De ki: “Yarattığı şeylerden gelebilecek kötülüklerden sabahın rabbine sığınırım.”

Felak 113/1,2.

Felak Suresi'nin nüzul sebebi hakkında değişik bilgiler verilmiştir. Bu rivayetlerden en yaygın olanı, Lebid b. Asam adlı bir Yahudi büyücinün Hz. Peygamber'e büyü yapmasıdır. Cebrâil (a.s)'da Muavvizeteyn surelerini Cenâb-ı Allah kâından getirerek, onu büyüden kurtarmıştır. Bu ayette mahlûkatın ve yaratılmışların şerrinden Allah'a sığınmanın gereğini vurgulanmıştır. Hz. Peygamber (a.s)'da bir duasında şöyle niyazda bulunmuştur: “Allah'ım! Senin gazabından hoşnutluğuna, cezandan başılayıcılığına, Senden Sana sığınırım.” (Müslim, Salât 222)

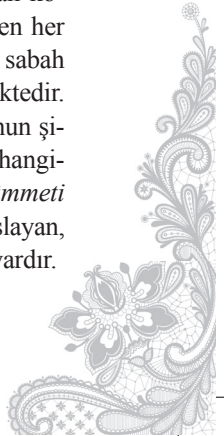
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ
مَا لَقِيتُ مِنْ عَقْرَبٍ لَدَعْتَنِي الْبَارِحَةَ، قَالَ: أَمَا لَوْ قُلْتَ، حِينَ
أَمْسَيْتَ: أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ، لَمْ تَضُرَّكَ

Bir adam Resûl-i Ekrem (a.s)'e gelerek: “Dün gece beni sokan akrep yüzünden ne büyük acılar çektim” dedi. Resûl-i Ekrem de: “Eğer akşamleyin eûzü bi-kelimâtillâhi't-tâmmâti min şerri mâ halak: Yarattıklarının şerrinden Allah'ın mükemmel kelimelerine sığınırım, deseydin o sana zarar vermezdi” buyurdu.

Müslim, Zikir 55.

Zararlı dediğimiz, esasen her biri çeşitli görevler için yaratılmış hayvancıklardan insanı koruyan dualar vardır. O hayvanları bizim bildiğimiz bilmediğimiz hizmetler için yaratan Cenâb-ı Mevlâ, Resûl-i Ekrem vasıtasıyla bize onlardan korunmanın yollarını da öğretmiştir. Bu dua sadece akrepten değil, zarar veren her yaratıktan korunmak için de tavsiye edilmiştir. Bazı rivayetlerde bu duanın sabah ve akşam okunması, bazılarında da üçer defa tekrarlanması tavsiye edilmektedir. Allah'ın mükemmel kelimeleri ifadesiyle Cenâb-ı Hakk'ın takdiri veya O'nun şifalı sözleri yahut da Kur'an-ı Kerim kastedilmiş olabilir. Esasen bunlardan hangisinin kastedildiği çok önemli değildir. Önemli olan eûzü bi-kelimâtillâhi't-tâmmâti min şerri mâ halak denmesidir. Eûzü bi-kelimâtillâhi't-tâmmâti sözleriyle başlayan, muhtelif yerlerde ve zamanlarda okunması tavsiye edilen başka dualar da vardır.

UYUMA ADABI

Uyku Allah'ın verdiği nimetlerdendir. Nefsimizin üzerimizdeki haklarından. Bedenimiz ihtiyaç duyduğunda uyku ile onu dinlendirmeliyiz ki gerek ibadetlerimizde gerekse maişetimizde sağlıklı bir çaba gösterelim ve yaptığımız işten verim alalım.

Peygamberimizin, yatağa girildiğinde nasıl davranılması gerektiği hususunda gerekli tavsiyelerde bulunması bu konuya verdiği önemi göstermektedir.

Ebu Hüreyre'nin rivayetine göre Peygamberimiz şöyle buyurmuştur: *“Sizden biri yatağına girdiğinde -içinde (zararlı) neler olduğunu bilmediği için- elbisesinin iç tarafı ile döşegi silkelesin. Sonra şöyle dua etsin: Ya rabbi adını anarak yan tarafıma uzandım. Senin adınla da kalkarım. Eğer ruhumu alırsan, ona merhamet et. Eğer yaşatır da (uyandırırsan) salih kullarını muhafaza ettiğin gibi beni de fenalıklardan koru.”* (Buhari, Daavât 13)

Hz. Âişe anlatıyor: Resûlullah gece yatağına yatacağı sırada, ellerine üfleterek Nas ve Felak Surelerini okur, sonra vücudunu sıvazlardı.

Resûlullah Bera b. Azib'e, *“Yatağına gireceğin vakit namaz abdesti gibi abdest al, sağ yanın üzerine yat ve “Rabbim sana teslim oldum. Yüzümü sana döndüm, İşimi sana emanet ettim, sevabını umarak ve azabından korkarak sana sığındım. Senden başka kendisine varıp sığınacak yer yoktur. İndirdiğin kitaba ve gönderdiğin peygambere iman ettim” şeklinde dua et”* buyurmuştur. (Buhari, Daavât 9)

Yaiş b. Tihfe el Gıfari babasından şöyle bir anekdot nakletmektedir. Bir gün mescitte yüzükoyun uzanmış yatıyordum. Biri beni ayağıyla dürttü ve: *“Bu Allah'ın hoşlanmadığı bir yatış şeklidir”* dedi. Döndüm baktım Resûlullah (a.s) imiş. (Ebu Dâvud, Edeb 94)

AYET-İ KERİME VE MEALİ

هُوَ الْحَيُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

“O ezeli hayat sahibidir, O’ndan başka tanrı yoktur. Şu halde siz de Allah’a yönelerek bütün samimiyetinizle O’na yalvarın. Hamd, âlemlerin rabbi olan Allah’a mahsustur.”

Mümin 40/65.

Allah Teâlâ, kullarından yalnız kendisine yönelerek, derin bir samimiyetle dua etmelerini istemektedir. Kullukta samimiyetin esas olduğu vurgulanmaktadır. İnançta olduğu gibi dua ve ibadette de şirkten korunmak, Allah dilemedikçe hiç kimsenin hiçbir iyiliğe, yardıma gücünün yetmeyeceğini bilmek gerekir. Kuşkusuz insanlardan da yardım görürüz; ancak bu beklentilerin makul ölçülerde tutulması, mahlûkun hâlik yerine konmaması gerekir.

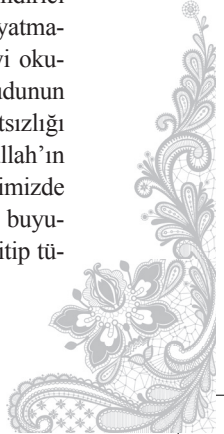
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

قُلْ: ‘قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ وَالْمُعَوِّذَتَيْنِ’ حِينَ تُمْسِي وَحِينَ
تُصْبِحُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، تَكْفِيكَ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ

“Akşam ve sabah vakitlerinde Kul hüvallâhü ehad ile Muavvizeteyn surelerini üçer defa oku. Her türlü kötülükten korunman için bunlar sana yeter.”

Ebû Dâvud, Edeb 101; Tirmizî, Daavât 116.

Hadis-i Şerifin diğer rivayetlerinde Resûlullah Efendimizin Muavvizeteyn Surelerinin önemine işaretle, *“İnsanlar bu iki sureden daha faziletli bir şeyle Allah’a sığınmazlar”* buyurduğu görülmektedir (Nesâî, İstiâze 1). Kul eûzü bi-rabbi’l-felak ve Kul eûzü bi-rabbi’n-nâs diye başlayan iki surenin adı Muavvizeteyn’dir. Bu iki sureye bir de Kul hüvallâhü ehad diye başlayan İhlas Suresi eklenince üçüne birden *“sığındırıcı sureler”* anlamında Muavvizât denir. Resûlullah Efendimizin her gece yatağa yatmadan önce ve ayrıca mübarek vücudunda bir rahatsızlık hissedince bu üç sureyi okuyup avuçlarına üflediği, sonra da başından ve yüzünden başlayarak ellerini vücudunun ön taraflarına sürdüğü bilinmekte, Hz. Âişe annemiz de, Resûl-i Ekrem’in rahatsızlığı artınca bu sureleri kendisinin okuyup onun mübarek eline üflediğini ve Resûlullah’ın elini vücuduna sürdüğünü söylemektedir (Buhâri, Fezâilü’l-Kur’ân 14). Hadisimizde bu üç sureden bahisle *“Her türlü kötülükten korunman için bunlar sana yeter”* buyurulması, diğer duaları okuyamayan kardeşlerimize bir müjde, güzel dinimizin bitip tükenmeyen kolaylıklarından biridir.

İHLAS SURESİNİN FAZİLETİ

“İhlas suresi hangi dini inaniştan gelirse gelsin, hangi fikir ve felsefi düşünceden kaynaklanmış olursa olsun Allah hakkındaki bütün yanlış inanç ve telakkileri ortadan kaldırmak, Allah’ı doğru sıfatlarıyla ve layık olduğu özellikleriyle tanıtmak için inmiş bir suredir.”

Hz. Peygamber bu surenin önemi ve fazileti hakkında söyle buyurmuştur: “*Varlığım elinde olan Allah’a yemin ederim ki bu sure Kur’an’ın üçte birine denktir.*” (Buhari, Tevhit 1)

Yine *Hz. Peygamber*, sevdiği için bu sureyi her namazda okuyan bir sahabeye, “Onu sevmen seni cennete götürür” müjdesini vermiştir. (Tirmizî, Fezâilü’l-Kur’ân 11, Tefsir 93)

Kur’an’ın üç ana konusundan ilki olan tevhitte alâkalı olan surenin anlamını iyice kavrayan ve itikadını onunla oluşturan bir insan Kur’an’ın tevhit ve akaid bölümünü de kavrayıp benimsemiş olur.

İmam Gazâli: “Kur’an-ı Kerim’deki bilgiler ana hatlarıyla Allah hakkında bilgi, ahiret bilgisi ve doğru yol bilgisi olmak üzere üçe ayrılır. İhlas Suresi bunlardan ma’rifetullah ve tevhit konusunu ihtiva eder. Kur’an’daki diğer hükümler bu suredeki tevhit temeline dayandığı için İhlas Suresi Kur’an’ın üçte biri değerindedir” demiştir.

Hz. Peygamber (a.s) Felak ve Nas Sureleriyle birlikte İhlas suresinin de istiâze maksadıyla okunabileceğini ve kendisinin yatarken bu sureleri okuduğunu ifade etmiştir (Müsned, III, 417; Buhari, Fezâilü’l-Kur’ân 14; Neseî, İstiâze 1).